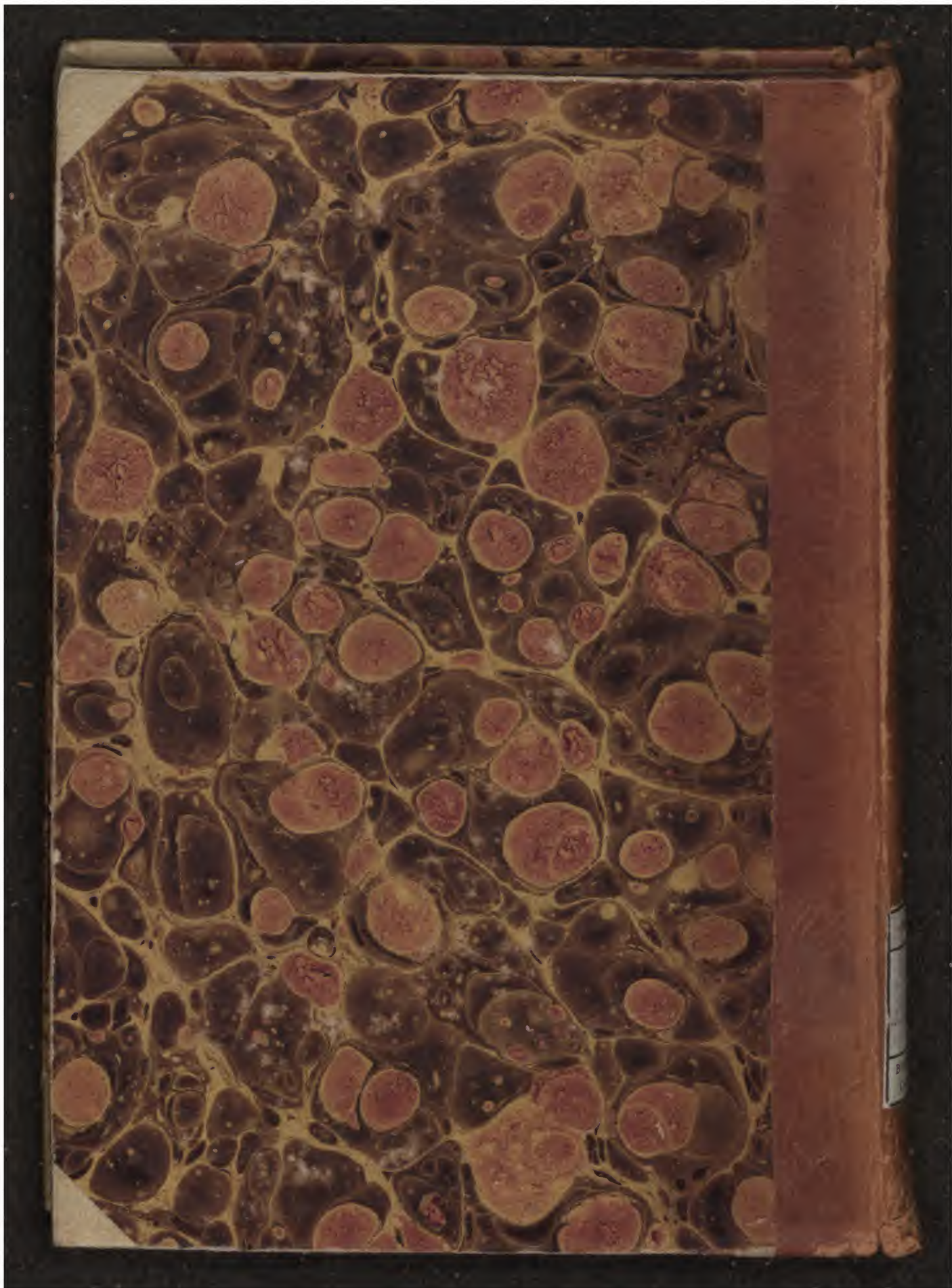

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. L.7.21 (a)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. L.7.21 (a)

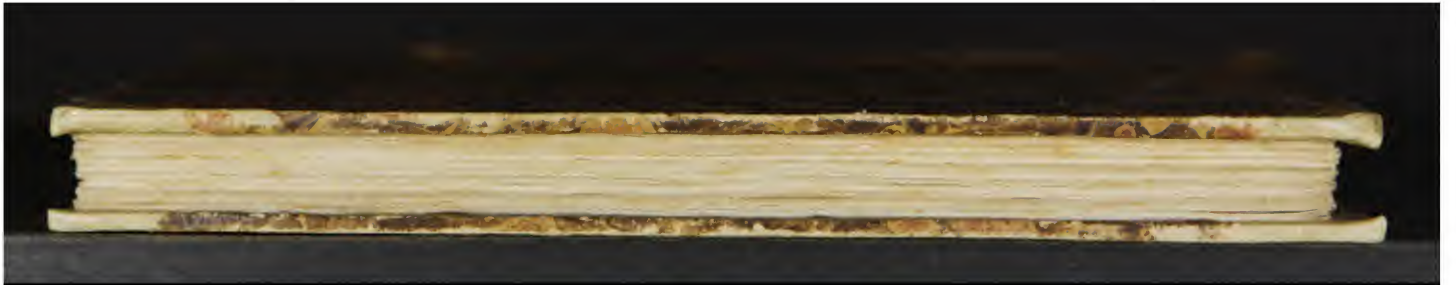
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. L.7.21 (a)

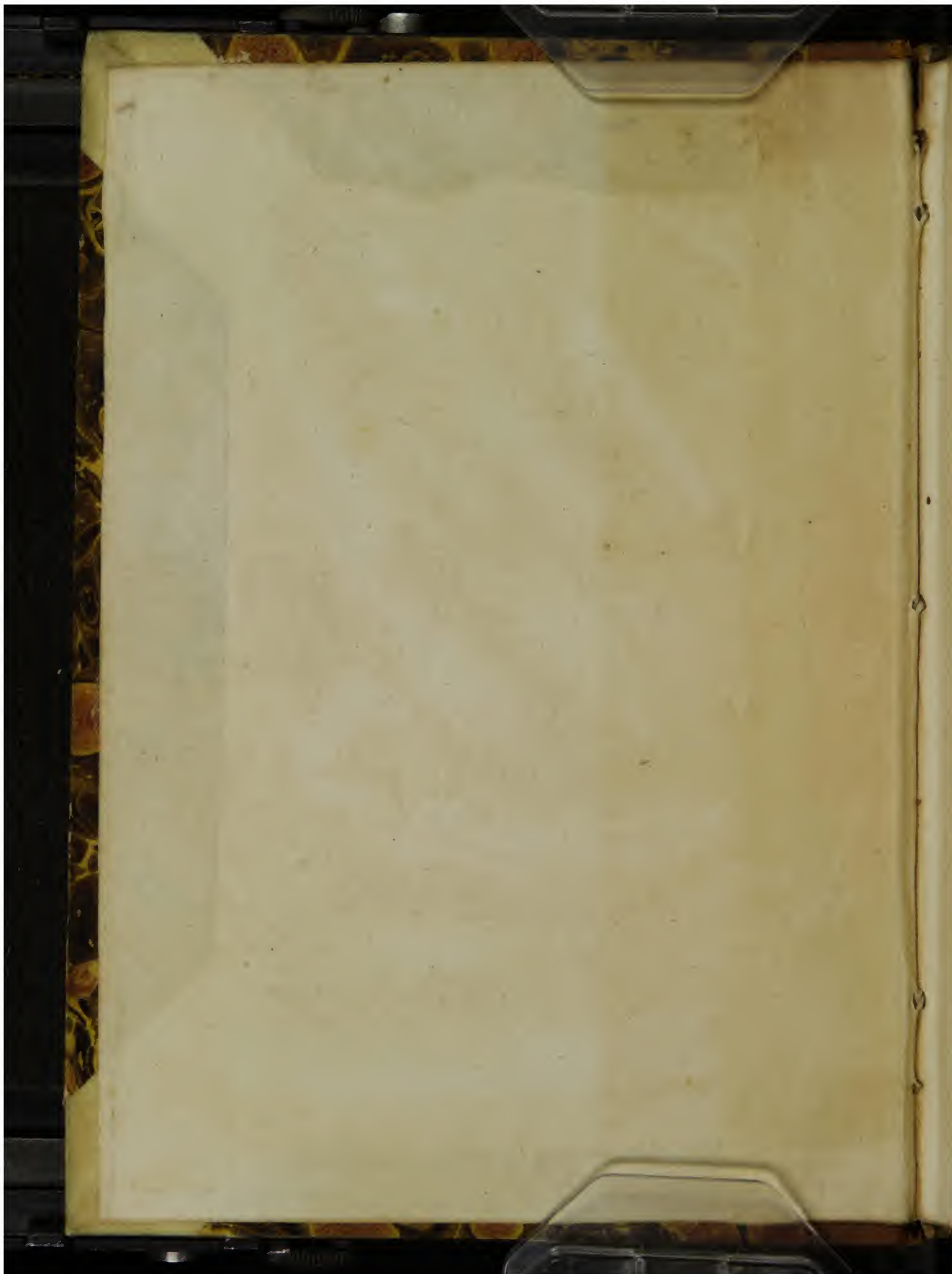
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. L.7.21 (a)

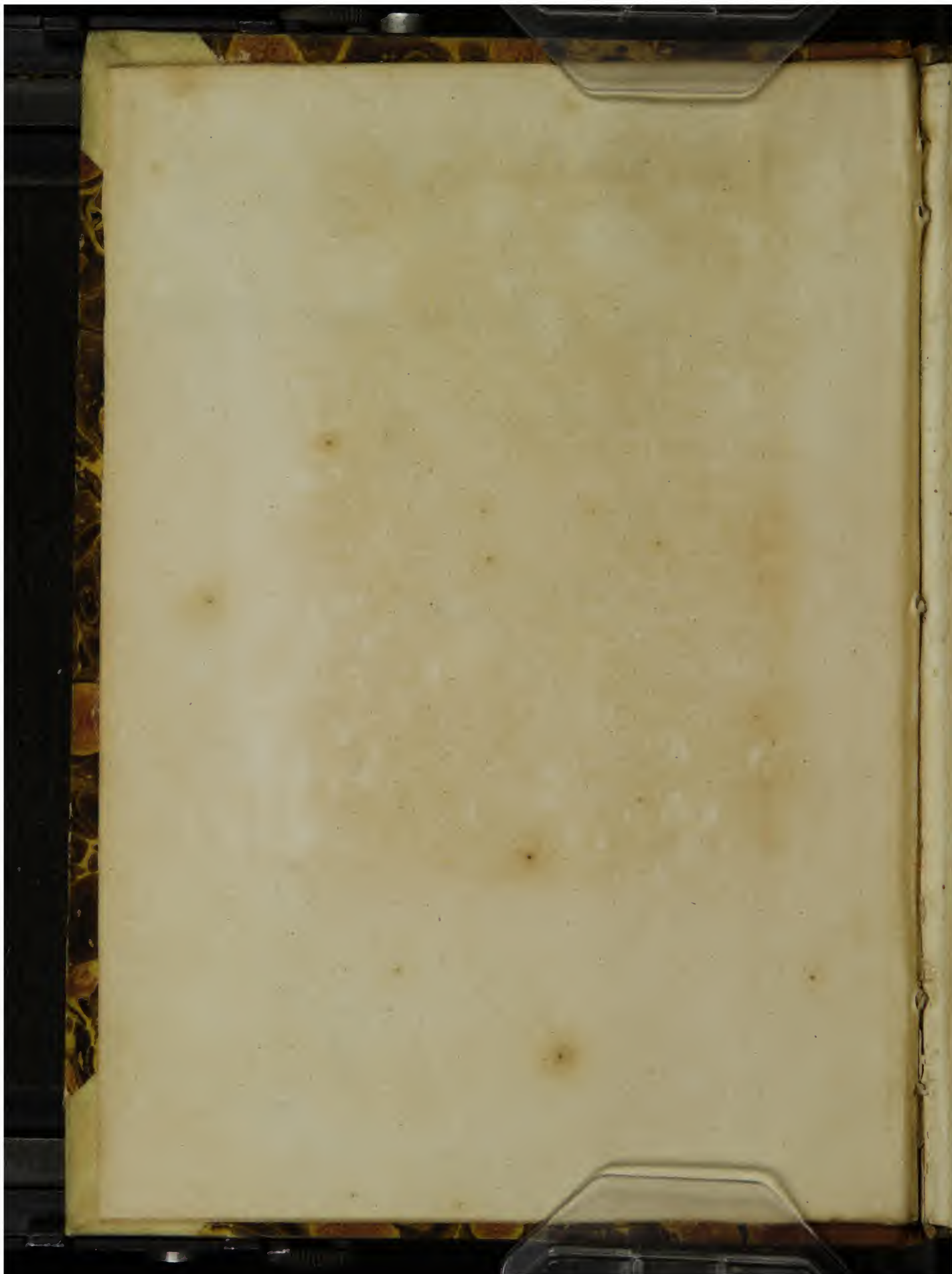
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. L.7.21 (a)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. L.7.21 (a)

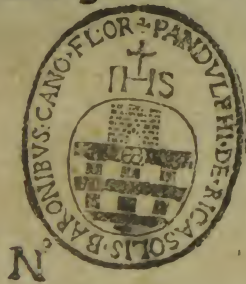
- a) 191 6865 [Napoli? H 10468, c.
in G. 1763 in 4299 '477]
- b) " App. H 592 - R I 89
- c) " vol V - H 1432 - BMC VII, 1129
- d) " 5149 [in G. 1763 in 4299]
- e) " 500
- f) " 3127 [Napoli]

2

Elegantissime Questiones disputate per
excellentiſſimū artiū: ac ſacre theologie ma
giſtrum domini Nicolaum de lira contra he
reos incipiūt feliciter :. / :.

Veritur utz ex ſcripturis a iu/
deis receptis poſſit efficaciter p
bati ſaluatorē noſtrū fuiſſe de
um et hominē. Et arguit pri
mo q̄ ſic: q̄a tamē que no duo
includit: unum quod p̄tinet ad p̄ſonā xp̄i .ſ.
q̄ ſic de d̄o et hō et aliud ad rēpus. ſ. q̄ xp̄i mi
ſterium ſit impletū ideo de utroq̄ arguitur.
per illud q̄d habet Jere. xxiii. ¶ Ecce dies
ueniunt dicit d̄ns et ſuſcitabo dauid germē
iuſtum zc | Ex quo patet xp̄m promiſſum de
ſemine dauid et per d̄ns uez hominē: ſequitur i
eadē auctoritate que de xp̄o loquitur. ¶ In
dieb⁹ illis ſaluabit iuda et iſrl̄ habitabit cōfi
denter et hoc eſt nomē q̄d uocabunt d̄ns iu
ſus noſter | Ex quo apparet eius diuinitas
¶ De ſc̄o .ſ. de tempore arguit per illd̄ q̄d
habet a zgei. ii. ubi dicit de chriſto ¶ Veniet
deſiderat⁹ cunctis gentib⁹ et replebo eum.

istam gloria dicit dñs exercituum | Propheta
ibi loquebatur d̄ domo domini edificata a si
liis isrl̄ post reditum d̄ captiuitate babiloni
ca ergo itante illa domo uenit x̄ps: dom̄ autē
illa destructa fuit a quarto anno a passione
christi per Lytuz et uespasianū ergo añ cō
plerum erat x̄pi misterium. et sic patet p̄posi
tū. ¶ In contrariū arguit quia inter iudeos
sunt et fuerunt multi ingeniosi in scripturis
et p̄phetay dictis ualde: ergo si predicta pos
sent haberi efficaciter secundum scripturas
ab eis receptas non est uersimile q̄ tam diu
l̄terisset in errore ergo zc. Respondeo hic sūt
duo uidenda principaliter. Primum est que
sint scripture a iudeis recepte. Secunduz est
utrum predicta per illas scripturas aprobari
possint efficaci probatione ...
¶ Circa primū sciendum q̄ libri canonici ue
teris testamēti sunt ab eis recepti tanq̄ deo
inspirante scripti: et sunt in uniuerso. xxii. se
cundum antiq̄ computationē: et. xxiiii. secū
dū modernā q̄ lamētatiōes Jerz. libri Ruth
ponuntur pro duobus libris a libris iere. et
iudicum separatis. De istis aut̄ libris aliqui

dicuntur legales. s. v. libri moysi et sunt in primo ordine apud iudeos. Alii dicunt prophetales s. iosue. iudicum. samuel. idest primus et secundus Reg. Malachim. i. tertius et quartus Reg. ysaias. ieremias. ezehiel. libri. vii. prophetarum et isti octo sunt in secundo ordine. Reliqui libri agyographi. i. scripture sancte uel scripturae et sunt isti libri psalmodiarum parabole salomonis. iob. ecclesiastes. cantica. ruth. lamentationes ieremie. hester. dani. esdras paralip. et isti sunt in tertio ordine. Considerandum etiam quod isti libri apud eos sunt multipliciter conscripti. Uno modo pure hebraice sicut primo traditi sunt scilicet sermone hebraico et litteris hebraicis. Alio modo hebraice sed non pure uidelicet sermone caldaico sed litteris hebraicis quia caldaicum et hebraicum sunt ydeomata propinqua eundem numerum litterarum habentia que littere quamuis discrepent in figura tamen conueniunt in sono et uirtute ut dicit Jeronimus in prologo galeato: et ideo unum ydeoma faciliter potest scribi per litteras alterius hoc igitur modo plures scripserunt uetus testamentum et maxime Jonathan filius

oziel cuius scriptura est ita autentica apud
hebreos q̄ nullus adhuc ausus fuit contra/
dicere: p̄pter q̄d in libris notabilib⁹ iudieoz
ponit̄ hebraicū purū in una colūpna ⁊ caldar
cū scriptū ab ista ionathan litteris hebraic⁹
in altera: et utunt̄ iudei isto caldaico quasi p̄
expōne quia aliqua que erunt mltū obscu-
ra ī hebraico puro clari⁹ ponunt̄ ⁊ quasi ex
ponūt̄ in illo caldaico ut infra mag⁹ patebit
et illa translatio necessaria est ad disputand⁹
cum iudeis in passib⁹ mult⁹. Sicut translatio
lxx. interpretum apud eos habet̄ saltē ap̄d an-
tiquos studiosos. Illi enim. lxx. fuerunt electi
de toto populo isrl̄ tanq̄ excellētissimi ⁊ lic-
teratissimi si p̄mpti ī līgua hebraica ⁊ greca
sc̄dm q̄ dicit iosephus xii. libro antiquitatū
ipsi autē non semp̄ transtulerūt de hebraico ī
grecū v̄bū ex v̄bo: sed frequenter sensū ex
sensu mutātes aliqua uel occultantes ex in-
dustria qua possēt esse cā erroris tolonzo re-
gi hanc autē trāslationē uoluerunt habere
studiosi hebreorum tanq̄ factum sapientissim⁹
morum uirorum: et dato q̄ apud eos nusq̄
habeatur: non tamen possunt ipsum negare

cū facta fuetit a sapientioribus de reo illo
populo :et in raro numero. 7 iō de illa possu-
mus nos iuuare ad probandum aliquid ipsis
iudeis sicut infra videbitur. . . .

¶ Item preter scripturas canonicas sunt
alie scripture a iudeis recepte tanquam autē-
tice scilicet talmuth: quia secundum ipsos
scriptura ista non differt a scripturis canoni-
cis nisi sicut lex data verbo a lege data scrip-
to: quia ista fuit reuelata moyfi a deo sicut
et illa que scripte sunt in libris moyfi. Et
tunc moyses non scripsit ea que cōtinentur
in talmuth . . .

¶ Et hoc potuit esse duplici de cā utpote:
quia non erat necessarium quod populus sci-
ret talia: sicut necessarium erat de legis pre-
ceptis. Vel quia talia magis erant in secreto
habenda . . . **¶** Tamen moyses ea tradidit
Josue: Et aliis senioribus uerbo sicut habu-
rat a domino Et isti aliis posterioribus eodē
modo: et sic consequenter quousq; scripta
sunt talia per doctores posteriores ne cade-
rent in obliuionem . . .

Sicut dicta doctorum hebreorum qui glossauerunt
uetus testamentum sunt autentica apud eos melius
magis quam apud nos dicta Iero. augustinus uel ali
orum doctorum catholicorum: et hoc potissime propter
illud quod scribitur deuter. xvii. non declinabi
tis a uerbis eorum nec ad dexteram nec ad sinis
tram ubi loquitur scriptura de sacerdotibus et
doctoribus ad quos precepit in dubiis recurrere
et eorum sententiam et discussionem tenere: licet autem
huius scripture pro magna parte sint fideles. scilicet tal
muth et glossa doctorum hebraicorum: tamen pro eas
possumus efficaciter contra eos arguere ex quo
sunt ab eis predicto modo recepte sicut econuerso
argumentum quod faceret contra nos de euangelis
uel scripturis apostolorum et huiusmodi esset effi
cax contra nos sed ipsi reputant huiusmodi scrip
turas fideles continere. .: .: .:

¶ Uiso que scripture sint a iudeis recepte se
cundo videndum est an illud quod in questione ponitur
possit per illas efficaciter probari. Et distinguo
primo de probatione efficaci: quia efficacia probationis
potest dupliciter accipi. uno modo quod sit tam effi
cax probatio que non possit euitari sine contra
dictione uel euidenti negatione scripture pre

dicte et sic videt mihī q̄ non sit ad hoc p̄ba
tū p̄ dictā scripturā q̄ in q̄one querit: cui
lus rō est q̄a miltariū trinitatis ⁊ incarnatio
nis xp̄i expressius ponitur in scriptura noui
testamenti q̄ veteris sicut pater ⁊ ab oībus
cōcedit: tñ heretici multi totum nouū testa
mentū recipiūt: et p̄ suis erroribus exponūt
Aliqui tñ ipsorū negant trinitatem sicut sa
bellius. Aliq̄ negāt diuitatē in ch̄isto sicut
ariius: et aliqui verā humanitatē sicut ma
nicheus qui dixit ipsum habere carnem fan
tasticam ad q̄ sequit̄ ipsū non eē hominem
verū: quia caro vera est de veritate humane
nature: similiter ariius qui dixit ipsū non ha
bere aīam sed uerbū supplere locū anime: q̄
tamen uerbū dixit eē creaturā. Similiter ap
polinarius dixit ipsū non habere aīam intelec
tuam licet assumerit aīam sensitiuā et ad di
ctum vtriusq̄ sequitur ch̄istū non esse homi
nem cum ab anima intelledūa accipiat spēs
hūana. Si igit̄ heretici predicti exponebāt
pro se scripturā noui testamenti multo maḡ
iudei possunt pro se exponere scripturā vete
ris testamenti. Alio mō pōt accipi efficacia

probationis per scripturā sic q̄ licet scriptu-
ra aliter exponi aliquo mō saltem ad euaden-
dū absq̄ cōtradictōe manifesta: tñ simplici-
ter loquēdo non potest alio mō rationabiliter
expōi quī semp̄ apareat expositio fidei catho-
licæ rōnabilior: et hoc mō credo q̄ illud qd̄
positū est in questione p̄batū est a sanctis p̄
scripturas veteris testamenti: 7 iterū potest
hoc idem p̄bati hoc modo p̄cedendo...

In qōne enim dno ponunt ut predictum
est: utrū qd̄ pertinet ad temp⁹ utrū .s. tempus
aduentus xpi sit preteritū. Scdm̄ p̄inet ad
personā utrū sit deus et hō in una p̄sona: et
istud ip̄licat duo q̄a fides catholica pōit unī-
onē diuine 7 hūane nature in determinata .s. filii
7 nō patris nec spūs sancti: 7 ex hoc sup-
ponit pl̄alitatē p̄sonarū in diuinis qd̄ fortissi-
me negat̄ a iudeis: 7 ideo ad p̄bād q̄ i qōne
ponit p̄ scripturā a iudeis receptā ista tria
sunt p̄ ordinē declarādā ex eadē scriptura .
Primū est q̄ in unitate diuine eēntie est pl̄a-
litas p̄sonarū siue suppositoꝝ scdm̄ ē q̄ i p̄ioa
filii nulla diuina et huana sūt vnite ita q̄ xpi
ē uerus deus 7 uerus hō. tertiū est q̄ hoc ē

factum de preterito non expectandum de futuro sicut expectat iudei in hoc ualde decepit

¶ Ad declaratoꝝ primi: primo adduco argumētū magistri s̄marū dis. ii. p. li. ubi p̄bat pluralitatem p̄sonarū in diuinis p̄ illud quod scribit̄ in p̄nci. gen. In p̄ncipio creauit deus z̄c hebraica uitas habet sic. In p̄ncipio creauit heloymz̄c. heloym aut̄ est nomē p̄ale h̄ no mis. hely helyon quod sign. ficat diuitatē in singulari et hoc satis p̄z̄ scientib⁹ p̄p̄etate ydeomatis hebreoꝝ. p̄ cōtrariū aut̄ q̄ nomē plurale diuinū cōiūgit cū uo singulari numeri cū dicit̄. creauit heloym. ac si diceret: creauit di. oñdit̄ scriptura q̄ in deo est aliqua pluralitas in unitate essentie quia talis mod⁹ loquendi frequētissime inuenit̄ de deo in ueteri testamento: et de nullo alio. Ex quo satis patet q̄ aliqua pluralitas est in unitate diuine essentie que in nulla alia inuenitur et hec est pluralitas prima in una simplici essentia que in predicto modo loquendi designatur per uerbum singularis numeri.

¶ S̄z ad h̄ r̄ndēt̄ dñtes q̄ nomē heloym idēter pro p̄ali et singulari: sed qñ dicitur

singulari sed quoniam dicitur de deo semper accipitur in singulari: et sic accipitur in proposito quia creauit heloym id est deus :. :.

Sed contra hanc solutionem arguitur ex textu sacre scripture quia hoc nomen heloyz et talia nomina diuina dicuntur frequenter de deo in plurali quod patet manifeste quia coniungitur cum adiectiuis et uerbis plurali numeri. Vbi gratia de adiectiuis Josue ult. dicit Non poterit seruire. dno quia dñs sanctus ipse. Hebraica veritas hz sic. Non poterit seruire dno quoniam heloyz sancti ipse. Jer. iere. xxiii. Peruertisti uerba dei uiuentium dñi exercituum. dei nostri. Veritas hebra. sic hz. Peruertisti uerba heloym uiuentium exercituum dñi nri

Et non dicitur quod ibi ponitur nomen dñi tetragramaton cum dicitur in auctoritate premissa. dñi exercituum. ubi habetur nomen dñi: in hebraico ponitur nomen tetragramaton quod significat diuinitatem secundum suas proprietates intrinsecas ab seque ipso ad extra ut magis patebit infra. Et sic patet quod in intrinsecis diuinitatis est aliqua pluralitas per pluralitatem immediate precedentem cum dicitur in auctoritate. Peruertisti uerba heloyz. id est deorum

viuentium. Et coniungit ista pluralitas nomi-
nis dei tetragramaton cum subditō Domi-
ni exercituum in singulari. et sic patet q̄ in
vniuersitate diuine essentie est aliqua pluralitas
cum summa simplicitate que non est in aliis
quia semper ubi scriptura ponit aliquid de
notans pluralitatem personarū ibidem ponit
id quod ostendit essentie vniuersitatem ut patet
per auctores predictos et subsequentes . . .

Item ysa. liii. dicitur sic. Dominabit tui q̄
fecit te domin⁹ exercituum nomen eius. Veritas
hebraica sic habet. Domiatores tui iatores
tui domin⁹ exercituum nomen eius. In hac au-
toritate ubi ponit domin⁹ exercituum ponitur
nomen dñi tetragramaton: 7 ideo ex hac auc-
toritate pōt argui sicut per p̄cedētes. Sicut
hoc nomen heloym frequenter cōiungit cum
vbo plali vbi gr̄a. ii. Regū. vii. Que est gr̄a
ut pplus isrl̄ in terra p̄pter quā iuit de⁹ ut
redimeret. Debrai. vltas sic h̄z. q̄s ē ut ppl⁹
tu⁹ isrl̄ gr̄a una ī terra pp̄ q̄s iuerūt heloym
ad redimēd sibi. Item ecc̄l̄tes. ii. **Q**uis ē hō
in q̄s ut seq̄ possit regē scōrē suū. Debrai. vltas
sic h̄z. q̄s ē hō ut irret p̄ regē quā se.

enim Patet igitur ex predictis q̄ predicta res-
ponso est falsa qua nomē heloym dictū de
deo accipitur frequenter in sacra scriptura i
plurali: q̄ patet ex autoritatib⁹ p̄dictis que
non possunt exponi uel intelligi ad litterā ni-
si de deo &c. Propter q̄d alii soluunt aliter
per glosam p̄pter illud eccāstes q̄d inductūz
est. ¶ Quis est homo ut intret post rezē q̄
iam formauit eū. Glosa hebraica. Si querat
qui fecerunt eum. i. hoīem p̄t dici deus sanc-
tus et domus consilii: et consimiliter respō-
detur in glo. super ps. xlix. qui factus est ab
asaph. De⁹ deoz dñs loquit⁹ est 2c. In he-
braico sunt tria noīa diuina. s. el. eloym. ⁊ no-
mē dñi tetragramaton loco cui⁹ hēmus hoc
nomē dñs. Querit igit⁹ glo. quare asaph ter
nominauit deū in principio huius psalmi. et
r̄ndet ut ostenderet q̄ deus in trib⁹ proprie-
tatibus creauit seclm. ¶ Si aut⁹ considerent⁹
iste r̄nsiones due sunt v̄ssime. Prima est que
dicit q̄ deus et domus cōsiliū sui fecerūt ho-
minē ⁊ p̄ter hoc dicit eccāstes. ii. Quis est
hō ut intret post rezē qui ā fecerunt eum.
qa de⁹ accipit⁹ hic p̄ patre dom⁹ consilii. vi.

proprie dicitur filius qui est Verbum mentis propter
et spiritus sanctus amor ex ipsis procedens. Si-
militer secunda responsio que dicit quod a Iaphet
nominavit deum quia deus in tribus proprietati-
bus creavit mundum est verissima quia tres
proprietates sunt in divinis. paternitas. filiatio
et spiratio. que sunt proprietates constituentes
et mundus datus est in tribus proprietatibus
istis quia indivisa sunt opera trinitatis . . .

Pater secundum ex istis quod non est contra intensionem
antiquorum doctorum hebraicorum quod aliqua
pluralitas ponatur in divinis dum tamen ser-
vetur unitas deitatis quam catholici verissime con-
fitentur. Nam autem responsio ultimum que ut visum est con-
tinet veritatem iudei peritiores deprecant dantes
quod iste proprietates in quibus deus creavit mundum
sunt divina potentia bonitas et sapientia. in quibus
facit omnia et ideo in principio generacionis dicitur. In princi-
pio creavit hebreorum. id est plurali ad denotandum istas
tres proprietates siue attributa in eo in quibus
omnia operatur. Et eodem modo exponunt alias au-
thoritates. Sed ista responsio non est rationabilis pro
quia sicut deus operatur per potentiam sapientie
et amorem ita creatura operatur per artem suam

sicut per regulam directiuam et p potentiam
transmutandi materiã et per amorem bonita
tis sicut propter finem. Si igitur ppter pre
dicta. s. propter potentiã sapiam ⁊ bonitatez
diuinã nomẽ diuinũ poteria in plurali qñ di
citur opari eadẽ rone uel maiori dẽret scrip
tura sic loqui de artifice creato opa rationẽ
eius exprimento qđ non inuenitur cum talis
ritus loquendi de deo in scriptura sacra fre
quenter habeatur. Et cõfirmatur rō quia sa
pientia amor et potentia plus differũt in ar
tifice creato q̃ in deo: quia differunt re ab
soluta qđ non potest esse in deo: ergo mod⁹
loquendi in plurali magis cõpetit in expressi
onẽ opis artificis creati q̃ ipsius dei ...

¶ Item arguitur quia intentio moysi erat
inducere populũ in cultum vnius dei et ipsuz
ab ydolatria reuocare ad quam ille populus
erat pronus ut patet ex toto decursu ve
teris testamẽti: cum igitur p modũ predictũ
loquendo in plurali posset haberi aliqua oc
casio cogitandi plalitatẽ in diuinis nõ est ue
risimile qđ ipse moyses qui cognoscebat pm
titudinez populi ad ydolatriam usus fuisse

tali modo loquendi et in scriptis reliquisset
nisi per hoc subtiliter sapientibus indicaretur
luisset quod cum unitate simplicis essentia deo
stat pluralitas personarum aliter suum modum loque
di esset contrarius sue intentioni sed quod etiam in
hebraico mista abscondita et solum sapientibus
nota ex modo loquendi in consuetudine frequen
ter designatur

Talia sunt que dixi de hac ratione quam habet
quoniam determinavi scilicet propterea venit ad manum
meam quodam libellus hebraice scriptus licet pro
dicta ratio aliter soluitur et quantum ad istum articulum
dicit sic actor illius libelli Qui arguit plurali
tatem personarum in dicitur per hoc nomen heloyim
quod pluralitatem importat et tamen dicitur de deo in
nituntur super baculum irudineum fractum quod
talis modus loquendi inuenitur ubi de uno
solo super per xxxviii. ubi scriptura loquitur
de suscitatioe samuelis. scilicet a muliere phi
ronissa et dicitur de hoc nomine heloyim. et inue
nitur etiam in aliquibus aliis. ubi eze. xlv. dicitur
sic. In die autem chaldarum vitulum de arme
to immaculatum etc. in hebraico non ponitur
themim. quod significat immaculatum scilicet the
mim quod est plurale huius nominis themim. et
coniungit cum vitulo in singulari et tamen per ho

non inportatur aliqua pluralitas go .i.c.:
¶ Item aliquā vba pluralis numeri diun-
gunt cum nominibus et pnomib⁹ singu-
laris numeri vbi grā cātus. ii. Trahe me
post te .i.c. et sic non valet argumētum qd
concludit trinitas personarū ex hoc qd nōia
diuina coniungūt cū uerbis pluralis numeri
ut uidet. et sic per ista loca scripture argu-
it cōtra p̄dicta. Sed per ista in nullo infrin-
gunt ea que dicta sunt quia secundum he-
breos expositores samuel nō surrexit sol⁹
sed moyses cū eo. dicunt enim qd samuel
surrexit tunc nō uirtute magica sed uir-
tute diuina seu permissione quod dictum
conuenit cum opinione illa quam tangit
augustinus. in epistola ad simplicianum.
Et habetur in glosa. Primo: Regum .ii.
Super locum istum. dicunt ergo he-
brei qd Samuel. timuit ad diuinum iudi-
cium euocari. Et ideo rogauit moysen
venire secum. ut esset sibi testis qd integre
seruasset legem. ab eo scriptam. Adu hier
ergo phitonissa. que solum samuelem euo-
cauerat uidentis alium ipsum associantem
admirans dixit in plurali numero deos
vidi ascendentes de terra id. est. homines

diuino et iudicauit modū sue uisionis
fauli lz breuius. primo Regū. Saul autem
non quesuit nisi de figura illius qui prio
apparuerat et non de associante ipsum et
propter hoc in singulari quesuit qualis e
forma eius .quia cum solo . samuele . uole
bat loqui et sic patet ex didis hebreorū
exponēcium istum passum q̄ non infringi
tur argumentum nostrū predictum sed ma
gis confirmatur quia heloym . de duobus
dicitur:

Si autē dicatur secundum aliam opini
onem quā etiā tangit aug. q̄ non fuit Xē
samuel . qui apparuit . Tunc dicendum q̄
duo apparuerunt . uidelicet demon illi mu
liere magice et quedam forma representās
samuele . et propter hoc dixit. Uidi deos.
in plurali. Saul tantem non quesuit nisi
de vno solo scilicet samuele quem vocari
fecerat.

Ad secundum dicendum q̄ . Themini
quod significat immaculatos in plurali
nō coniungitur cum uitulo in singulari
ut ipsi fingunt et male sed est gracia geni
tium pluralis numeri. non enim habēt uari
etate casuum sicut nos sed tantū uariant

nomina secundum numerum singularē et plu-
ralem et est sensus In die halēdaz vitulū
de armencōi maculatoꝝ. id est de numero
illorū immaculatoꝝ qui ad hoc reseru-
bantur. faciet sacrificium. zc ad cuius eui-
denciam notandum q̄ ex statuto legis in
principio cuiuslibet mensis debebat offer-
ri vitulus unus immaculatus et ideo ordi-
nauerunt sacerdotes ut in vno loco pone-
nerent q̄ in principio mēis seu halēdis qd̄
idem est offerebant de tali aut oblacione
loquitur ezechiel. in loco p̄dicto. et iō ad
hoc denotandū posuit. themiū in plurali
ad denotandū q̄ vnus de illis sic pluralib⁹
debebat offerri. et sic patet q̄ p̄dicta non
isri zūt ea que deā sūt d̄ hoc noie heloym
p̄ qd̄ antiqui doctores hebreoz alr̄ uite-
bātur soluere p̄dictū argumētū ut patuit
ex p̄dictis. Ad tēiū dōm q̄ liber cantus a
doctōrib⁹ hebreoz expōit d̄ deo 2 sinago-
ga sic a doctōrib⁹ catholicis de xp̄o 2 ec-
clesia ut diceō infra ḡ scdm̄ eos v̄ba illa
Trabe me p̄ zc. ut v̄ba sinagoge que di-
cit̄ sp̄sa dei. et iō tal' sp̄sa nō est una p̄so-
na singularis sed collectio fidelium et ideo
ad hoc denotandum subditur. curiemus.

in plurali numero ponitur ad denotandū
pluralitatem personarum .et ideo ex hoc
non infringitur argumentuz de hoc nomi
ne heloym .et de aliis nominibus diuinis
et de nomine domini tetragramaton . que
coniunguntur cum verbis pluralis numeri
ad denotandum ibi aliquam pluralitatem
per modum predictum sed magis per hoc
argumentum predictum confirmatur Quedā
etiam alia inducit actor dicti libelli ad suū
propositum que omīto ad presēs tum q̄
predictis solutis alia patēt. tum quia intē
do librum illum inprobare discurrendo p̄
omnia quia multa tanguntur ibi contra
fidem cristianam. Item non solum arguit
pluralitas personarum in diuinis ex hoc
noie heloym . ut ipse supponit dicens q̄
inuicimur baculo arundineo confracto s̄
eandem pluralitatem clarius exprimunt p̄
phē in multis locis Vbi gracia ps̄. xliiii .
qui non pōt exponi ad lrām nisi de chris
to ut ego declarauit diffusius super episto
lam ad hebre. i. et ibidem ubi sic dicit de
x̄po. Sedes tua deus in seculum seculi uir
ga equitatis uirga regni tui dilexisti iusti
ticiam et odisti iniquitatem propterea

unxit te deus deus tuus. In hac auctori-
tate exprimitur christus tanquam unicus deus quia
in humana natura assumpta unitus est pleni-
tudine gratie. exprimitur hic etiam deus un-
gens ipsum tanquam personam distinctam ab ipso un-
cto quia scriptura de ipso ungenere loquitur qua-
si de alia persona. Notandum etiam quod ex par-
te dei ungentis duplicatur hoc nomen deus
cum dicitur unxit te deus tuus. ad denotan-
dum personam patris et spiritus sancti. et sic patet
ex hac auctoritate pluralitas personarum et di-
uinitas ipsius christi. propter quod ad idem pro-
positum probandum inducit eam apostolus ad
hebreos. i. c. Item psalmus. c. ix. dicitur sic dixit
dominus domino meo sede a dextris meis
et quia ista sunt verba patris ad filium patet
per translationem caldaicam. que dicit sic
dixit dominus verbo suo. patet etiam per
illud quod sequitur in eodem psalmo. ex
utero ante luciferum genui te. quod non
potest alicui competere nisi filio dei pro hoc
enim quod dicitur genitus de substantia dei
ostendatur unitas essentia quia deitas plu-
rificari non potest per hoc autem quod dicitur
genitus a deo ostendatur distinctio perso-
narum quia nulla res se ipsam gignit simi-

liter per hoc quod dicitur sedere ad dexte-
ram dei. quia una persona non potest sede-
re ad dexteram sui ipsius ⁊ sic ex hac au-
toritate patet pluralitas personarum Et
maxime quia hic ps. non potest expōi ad
litteram nisi de cristo sicut prius declara-
ui in epistola ad hebreos propter. Salua-
tor allegat eam in hoc sensu A. xxii. et
apostolus ad hebre. xvi.

Item non solum pluralitas personarum
exprimitur in scriptura veteris testamen-
tū sed etiam determinata pluralitas videli-
cer trinitas benedicta ysa. xviii. Non a
principio in abscondito loquutus sum
ex tempore antequam fierent eram ⁊ nūc
dominus deus misit me et spiritus eius.
Ista sunt uerba domini loquentis scz qd
patet ex textu inmediate precedēte simili-
tate ex hoc quod inmediate subditur hec
dicit redemptor tuus super isrl. In hac gō
inmediate premissa ysaie ideo deus de da-
tione legis que data fuit in manifesto ga-
ēt de die ⁊ audiēte toto pplo voceꝝ dñi
loquentis ut habet exo. xix. et xx. ca. et
hoc est qd dicit non principio in absco-
dito loquutus sū a prin. et qñ lex primo

fuit data. et inmediate subdit et nunc mi
sit me dominus et spiritus eius. Vbi deus
dicit se missum a deo et spiritu eius. nunc
autem ita est quod inter mittentem et missum
semper debet esse distinctio personalis er/
go trinitas personarum est in diuinis. scilicet dei
missi et dei mittentis et spiritus eius deum
autem missum dicimus filium incarnatum.
deum autem mittentem et spiritum eius. dici
mus patrem et spiritum sanctum et sic patet
trinitas personarum. Ad euadendum autem
illud dictum rabby. salomon adinuenit men
daciū super locum istum dicens quod omnes prophete
fuerunt in monte sinay cum moyse et ibi acce
perunt prophetias suas sicut et moyses legem
sed postea prophetias illas denunciauerunt et
publicauerunt populo tempore determinato
a deo. et ideo dicit quod uerba promissa sunt uer
ba ysaie ab illo loco et ex tempore antiqua
fierent ibi eram. id est a tempore dacionis legis
de qua fit in sermo. etiam in monte sinay. Et
quod subdit Et nunc misit me dominus etc. referre
ad tempus quo ysaias missus est ad annuncian
dum populo illa que prius acceperat in monte sy
nai a domino. scilicet istud dictum prius esse falsum multi
pliciter nā inmediate promittit uerbum domini lo

quentis de dacione legis cū dicit. nō a p̄i
cipio in abscondito loquit̄ sū. et inme
diatē subdit̄ ex tempe anq̄ fierēt ibi erā
Etiā ex mō loquēdi patet q̄ ē verbū ei⁹
dem .et sic patet q̄ illud scōm nō est ver
bum ysaie sed dei. sicut et primū. Qd̄ autē
primū sit v̄bū dei loquētis d̄ daciōe legi⁹
patet per l̄rām p̄cedentē q̄ ibi p̄mittitur
Ego primus et ego nouissimus manus mea
fundauit terrā ic̄. qd̄ nō p̄t dici de ysaia
Item glosa hebraica que apud iudeos re
putat̄ autētica sup̄ illū locū exo. xxx. ego
dñs d̄s tuus. dicit sic sic. si dicis i secreto
fuit sermo. s. legis nōne iam dictū ē ysa. xl
viii. nō a prin⁹ i abscondito loquit̄ sū. et
sic patet p̄ illā glosā q̄ illō v̄bū ysaie di
cit̄ in p̄sona dei loquētis de daciōe legis.
Item sup̄ illud uerbū exo. xix. venerunt i
solitudinē synai ic̄. dicit glo. ap̄d̄ hebreos
autētica. data ē lex in publico ut ois q̄
uoluit eā accipe recipiat. seq̄. et certe de⁹
sū et bndict⁹ ē dñs ysa. xviii. nō a prin⁹ i
oculto loquit̄ sū anq̄ fierēt ibi erā ic̄ et
idē hēt sup̄ illō exo xx. Ego sū dominus
d̄s tuus. et sic p̄z nō solū ex textu p̄ceden
sed etiā ex glosis hebraicis apud iudeos au

tētic⁹ q̄ auctoritas p̄all'ra ysaie xlviij. nō
a principio nō ē intelligēda de ipso ysaie
loquente in propria p̄sona. sed magis loq
tur i p̄sona dei qui prius dedit legē i mō
re synai et missus est in mundū a patre. et
spiritu eius ad redēpcionez generis huma
ni scōz q̄ exponit manifeste in p̄dicta auc
toritate. et ideo in fine huius auctoritatē
ponitur hec dicit redemptor tu⁹ sc⁹ r̄s̄
Item qd̄ dicit ysaia fuisse in monte synai
est valde absurdum quia ysaias nodū erat
nat⁹ imo nec forte p̄ cccclxxx. ānos quia
ab egressu de egipto vsq; ad quartuz an
num regni salomonis in quo fundatum est
tēplū fluxerūt anni cccclxxx. ut habetur
iii. regz. vi. et ex tunc vsq; ad primum an
nū ozeie regis iuda sub quo cepit ysaias
pphēre fluxerunt cclvi anni ut p̄ or̄ habe
ri de facili cōputando tempora regū inter
medioz inspiciendo terciū et quartum li
brum regum. si aut̄ dicatur q̄ ysaias p̄
quā accepit p̄phetiam in mōre synai mor
tuus est. et postea tempore osye resusci
tat⁹ istud uideretur omnino ficticiū quia
scriptura nullomodo hoc innuit. sed magis
contrarium. et maxime quia oportere se

cundum eū idem dici de omnibus pphis ut
pater ex predictis. Si autē dicat q̄ anima
ysaie creata fuit ante corpus ⁊ sic fuit in
mōte synai in anima et non in corpore. ⁊
illa anima circa tēpa osye diūda est cor
pori p. uia nō generato ⁊ organizato cor
pori. hoc dictum est cōtra scripturā gen. i.
formauit deus hominem de limo terre ⁊ i
spirauit in faciem eius spiraculum vite. ex
quo pater manifeste q̄ organizacio corpo
ris anime creacionē origie et ei⁹ infusus
pcedit. Itē zach. xii. hec dicit domin⁹ ex
tendēs celos ⁊ fundēs terrā ⁊ fingēs spū
ritū hominis in eo ex quo pater q̄ anima
creat in ipso corpore ia organizato. vñ in
glo. hebraica sup locū istuz sic dicit crea
tor creat animā cū pfectiōe figure corpo
ris humani. Item arguit cōtra utrāq̄ rñsi
onē sū q̄ si iisaias pphā fuit in n. ore sy
nai tempore legis date. ⁊ hoc siue in ani
ma tantū siue in anima et in corpore s̄ ml
⁊ ibi accepit pphiām quam postea denun
ciauit ⁊ similiter alii pphesie sequit q̄ p
magna parte scriptura ve. te. sic falsa q̄
frequentissime dicit pphiās accepisse spi
ritū pphādi de nouo sicut p̄ de heliseo

quarto. Reg^s. 7 de ezechiele eze. i. 7 dem^o
tis aliis. similiter q^o reuelaciones sunt eis
facte de illis que ignorabant ut patet de
helyseo quarto reg^s. iiii. vbi dicit de illa
sunamite. Anima eius in amaritudine ē 7
dominus celauit a me .et de danielle de q^o
scribit dañ. primo quomodo dedit ei de^o
intelligenciã visionum . scdo ca . qualiter
reuelatum est ei sompniũ nabuc^s et eius i
terpretatio. 7 nono ca^o. introducit gabri
el angelus reuelans danieli misteriu^z ebdo
ma^z et in multis aliis locis eiusdē libri
inducit et in aliis libris veteris testamēti
ut patet intueti pp quod extra omi^o p
pter prolixitatem uitandam. hec autē om
nia et similia essent simpliciter falsa si pro
phete accepissent pphesias suas in monte
sinay quia ex tunc fuissent de omnibus il
luminati siue fuisset in anima tantum siue
in corpore et anima . et sic patet q^o dic
tum raby salomonis non solum contra ro
tam prophetiam que dicit animã non pre
cedere corp^o sed etiam contra totã scriptu
ram veteris testi ut p^z ex p̄dictis et sic ex
p̄dicta auctoritate ysaie p^z trinitas p̄s̄o^z
idini^z. ad idē ē et facit ill^o q^o hēc eccāstes

quarto. funiculus triplex difficile rūpirur
ubi glo. hebraica. sens⁹ uidet esse misteriu
triū 7 un⁹ n̄ de facili discutit. Sed habet
antiquā glosam moderata pueritūt retor
quentes hāc trinitatem ad tria attributa
diuine que sunt ponēda diuina et bonitas
Sed hoc iam in pbatum est. paret ergo p
mum pncipale sic qualiter pluralitas plo
naz possit pbari p scripturam a iudeis re
ceptam. Scdm pncipale pbat. s. incarna
cio diuine psonē ita q̄ messias promissus
in lege 7 pphis sic uerus deus et uer⁹ hō
Ad hoc aut probādum induco auctorita
tem. Jer³¹. xxiii. Ecce dies uenit dicit dō
minus et suscitabo dō germen iustum. 7 p
hoc apparet xp̄i humanitas quia hec au
toritas scdm oēs expositores hebreos in
telligit de xp̄o ad rōez. Segt i eadem auc
toritate text⁹ et de eadem persona. Et
hoc est nomen qd̄ uocabunt eum domin⁹
iustus noster. per quod exprimitur ipsius
christi uera diuinitas qa ubi habet emus do
minus cum dicitur dominus iustus noster
habetur in hebraico nomen domini tetra
gramaton qd̄ nō dicit de deo rātū s̄ ē d̄
aliis. v. igit. eze. ult. de illa ciuitate que ibi

describitur dicitur et nomen ciuitatis domi
ni⁹ ibidem ubi habemus dominus in he
braico ponitur nomē domini tetragrama
ton sic nomen illud dicitur de illa ciuita
te que tamē non est idem q̄ deus ꝛc⁹
Item in gene. xxii. Vocauit abraham.
nomē loci illius dominus uider. ubi habe
mus dominus .hebrei habēt nomē domi
ni tetragramaton. et sic locus ille nomina
tur hoc nomine ut uiderur. Item iude. vi.
Edificauit ergo gedeon. altare dño voca
uitq̄ illud domini pax. et ibi ē nomen do
mini tetragramaton ubi habemus dñi . et
altare illō vocat nomine dñi tetragrama
ton ut uidec. **I**tem. exo. xvii. Edificauit
moyses altare ꝛ vocauit nomē eius domi
nus exaltatio mea .ubi habem⁹ dominus
ibi ē nomē domini tetragramatō. q̄ idem
quod prius . Sed predicta responsio nulla
est quia nullū predictorum nominat nomi
ne dei prope q̄d ē nomen dñi tetragrama
tō sꝫ quolibet p̄dictoz nominat aquodā
effctū dei q̄ effct⁹ dei solus nominatur h^o
noie ꝛ h^o non ē inueniēs sicut aliqs hō
bñ uocat adeo dat⁹ ꝫ dñs dedit ꝫ ad h⁹ nō
tñ uocat dñs absolute qa h^o ēet ipiū ꝛ h^o

patet dſicurrendo p̄ ōnia predicta q̄a eze.
ult̄ nō dicit̄ nomē ciuitatis ita q̄ nomine
tur noīe dñi retragramatō . sed dicit̄ ibi
nomen ciuitatis dominus ibidem . dñōiari
debet ob diuinā inhabitationem ⁊ hoc
patet per trāslacionē caldaicā que sic ha
bet nomē ciuitatis exponet a die nona fa
cit dominus deus descendere diuinitatem
suam . idem s̄l̄r gene . xxii . non dicit̄ voca
uit abraham nomē loci illius dominus ab
solute sed dñs uidet q̄a ille locus non est
nominat⁹ noīe domini retragramaton sed
est denominatus a diuina uisione quia ui
dit ibi humilitatē et afflictionē illi⁹ ysaac
liberans eū a morte et arietem loco illius
ponens . Vel aliter q̄a abraham in spiritu
uidit ibi tēplum edificandū per salomonē
in quo deus uisur⁹ erat preces populi sui
et oblaciones . et hoc patet per caldaicā
ubi dicitur . adorauit ibi abraham et ait
corā dñō hic erūt colentes gñones . S̄l̄r
exo . xvii . moyses non uocauit illō altare
nomine dñi retragramatō . absolute s̄z uo
cavit illō dñs exalta⁹ mea a q̄dā effectū
dino q̄a dñs liberauit ppl̄z d̄ māu amalec
ad p̄ces moysi ut p̄zib̄ idē . s̄l̄r unde vi . ge

deon non uocauit illud altare nomine do-
mini tetragramatō. absolute sed a quodā
effectu dei .et ideo uocauit illud dñi pax
id est dominus pax quia dñs pmiserat si-
bi pacem ab inimicis psequentibus et de
facto opletur .et hoc pz p trālationē cal-
daicam ubi dicitur sic. Edificauit ergo ibi
gedeon altare domino et seruiuit sup illō
domino qui fecit ei pacem. patet igit ex
predictis q̄ nomen domini tetragramaton
non dicit nisi de ipso uero deo hoc etiā di-
cit raby. moyses expresse dīctōis pplex-
orum dicēs q̄ omnia noīa diuina deriuata
sunt ab opacionibus diuinis preter nomē
dñi tetragramaton qd̄ ē appropriatū altissimo
creatori quia scdm ipsum hoc nomē sacra
diuinam effenciam cum suis p̄prietatibus
cetera aut̄ noīa diuina iposita sūt ab opa-
cionibus diuinis sicut patet de hoc nomi-
ne heloy. et adonay que int̄ cetera utūtur
magis p̄pria. et cum hoc nomen heloy ul̄
adonay inponit̄ ad significandū deum ex
generalī prouidēcia. 7 pp hoc comunicatur
aliis. unde iudices et sapientes et diuina sa-
piencia p̄diti aliqui. noīantur heloy. 7 sacra
scriptura scdm q̄ dicit̄ in ps̄. Ego dixi di-

estis i hebraico ponit heloym et similia
in pluzibus locis habent et sivr est de hoc
nomine adonay. quod inponitur ab vli p
fidencia 7 ideo bene dicit in scriptura de
potentibus et regibus no sic autē est de
nomine tetragramaton. quod significat di
uinam essenciam. nudam et purā absq; res
pectu ad extra ut dicit dator pdictus. 7 iō
nō ē comunicabile alteri .et iō cū ipse ex
presse nominet hoc nomine .ut patet per
auctoritatem pallezatā . Jer̄. xxiii. patet
q; ipse cristus est uerus deus. propter hoc
alii solouunt aliter ad auctoritatem pdictaz
corrumptentes ueram litteram dicētes q;
sic est in hebraico Jer̄. xxiii. Et hoc est
nomen quod uocabit eum dñs iustus nos
ter ita q; nomen dñi tetragramaton loco
cuius ponit intranslacionem nostra domi
nus ut dictum ē non refert ad messiam fi
lium dauid sed aduey deum qui uocabit
eū ad liberacionem ppli sui isrl̄ quādo si
bi placuerit . Contra istam solucionez nō
pōt argui nisi ostēdendo q; ipsi corrupit
litteram et negent ueritatem hoc autē op
time fieri posset ex antiquis biblis que n̄
essent corrupte in passu isto 7 aliis in qui

bus sic mencio de diuinitate cristi si possit
haberi et hoc modo illi qui p̄cesserunt nos
contra eos et in passu isto et consilij⁹ argue
bat h̄z autē ego nō viderim aliquā bibli
am hebraicā que non sit corrupta i passu
isto tñ audiui a fide dignis fr̄e sciē⁹ et vi
re affirmantibus iuramento q̄ sic inueniū
tur ita in antiquis bibliis sicut h̄z trans
lacio 3o⁹. si autē nō possit haberi aūque
biblie non corrupte recurrendū ē ad alias
trāslaciones quas iudei rōabiliter nō pos
sunt negare et p̄ hoc poterit p̄dicta falsi
tas deprehendi Et primo deprehendit per
trāslacionē lxx. que ita h̄z interpretum
sicut trāsla^o 10⁹. ut p̄z p̄ officij ecclesiast
icū q̄ de illa trāslacione assumptum est
in quo q̄dem officio sic ponit illa auctori
tas In diebus illis saluabit iuda et isrl̄
habitabit cōfidenter et hoc ē nomē q̄
vocabunt eū dominus iustus noster Ex q̄
paret q̄ nomen domini tetragramaton re
fert ad ipsum cristum. Si autem quereret
aliquis et bene quomodo lxxi. sic transtu
lerunt quia quantum poteratur operiebāt
in sua trāslacione diuinitatē cristi ne rex
tolomeus crederet adorare duplicem diuī

nitatem scdm q̄ dicit io⁹ .in p̄logo sup pe
tarentum et in pluribus aliis locis respon
detur ad q̄ lxx. in hoc loco. sufficienter
oparāt diuinitatem cristi q̄ transferendo
de hebraico in grecū nō posuerūt nomen
domini tetragramaton sed eius loco po
suerūt Iurios noīe ecclesie q̄ in greco so
nat idē qđ dominus apud nos ⁊ hoc nō
men in dr̄iter pōt dici de deo seu de quo
libz magno principe seu magnate. ⁊ eodē
modo io⁹ de hebraico trāfferendo in lati
num q̄ non habuit nomē p̄p̄riuz correli
pondes nomini domini tetragramaton. iō
loco eius posuit hoc nomē cōe domin⁹ qđ
indiffreter dicit de deo ⁊ de quolibet ho
mine magno pp̄ quod auctoritas p̄dicta ie
re. xxiii. et xxxiii similiter nō ē efficac̄ ad
p̄bandum diuinitatem cristi scdm transla
cionē sed solum scdm hebraicā veritatez
scdm quē modū ego p̄cessi. et scdo patz
fl̄itas iudeoz in loco p̄dicto p̄ translaci
onem caldaicā que ē autentica apud eos
ut didum est que sic habet. Ecce dies ve
niunt dicit dominus. et statuam messiam
iustum. Ubi habemus germe iustum. Ex
quo p̄z q̄ hec auctoritas intelligit de x̄po

ad litteram et sequit̄ in trāslacione caldai
ca Et hoc est nomen qđ ipi appellabunt
ei dominus iustus noster. Et Jer̄. xxxii.
translacio. caldaica habet. Et hoc est no
men qđ ipsi dicent ei dñs iustus noster. et
ibi ponit nomen dñi tetragramaton ubi
posui hoc nomen dñs. Ex quo patet qđ in
hebraica uitate non ē uocabit sed uocal
bunt. et sic p̄z qđ nomen dñi tetragrama
ton refer̄ ad messiā quo nomine dicit Je
re, ipsum appellādū seu nominādum ⁊ p̄
pheti sibi subditis Et iō alii alit̄ soluunt
dicētes qđ p̄ hoc non hētur qđ messias sic
de⁹ qa nō dicit qđ debeat ēē de⁹ s̄z qđ vo
cabit S̄z ista rñsio non ualeat quia si ista
uocacio uel nominacio uā ē tūc sequit̄ qđ
ipse ē deus re sicut nomine sic aut̄ ē in p̄
posito qa iō p̄mittit̄ de eo sic nominato.
Ecce dies ueniūt dicit dñs ⁊c usq; ad iusti
ciam. in terra hō aut̄ esset falsum si nome
diuitatis propriuz sibi usurparet ⁊ illo no
mine se uocari p̄mitteret nisi scđm uitatē
deus esset.

¶ Itē licet iudei exspectēt messiam purū
homine futurū ramen exspectāt eū ut pro
phetā sanctissimū et sanctiore moyse hō

autem esset impossibile si p̄m d̄eret se vo
cari tetragramatō nisi sic eēt scđz verita
tem ymo incurreret peccatuz blasphemie
et sic p̄z q̄ illa obediō nulla. Itē ad pb̄ ā
dum x̄pm esse deū et hominē v̄m adduci
tur auctoritas ysaie vbi dicit sic de ip̄so p̄
uulus natus est nobis et filius dat⁹ ē no
bis et factus ē principatus sup̄ humez ei⁹
et vocabit̄ nomen eius admirabilis consili
arius deus fortis pater futuri seculi prin
ceps pacis p̄ hoc enim q̄ dicit̄ hic puulus
natus ē cetera oñdit̄ ipsius x̄pi nati h̄a
hūanitas p̄ h̄o at̄ q̄ addit̄ vocabit̄ nome
eius diuinitas. Sed ad hoc respondetur q̄
in hebreo non habetur vocabitur sed ma
gis vocabit̄. et sic illud quod immediate
sequitur quod diuinitatem eius exprimit
non refertur ad paruulum natū sed ad de
um verum vocantem ipsum. et nomē prin
ceps ponitur in fine auctoritatis dum dici
tur. Princeps pacis. quod de facili pos
sunt dicere quia nomina apud eos sunt
indeclinabilia. Et ideo eodem modo
scribitur nominatiu⁹ et accusatiu⁹ est igit̄
tur sensus auctoritatis secundum eos tal̄

paruulus natus est nobis ꝛc et vocabitur
ille qui est admirabilis consiliarius deus
fortis pater futuri seculi hoc nomen eius
id ē nomen paruuli nati principem pacis .
et dicunt q̄ hec auctoritas intelligenda ē
de ezechia rege iuda sub quo deus dabit
pacem pp̄lo interfecto exercitu sēnache
rib regis assyrioz ab angelo diuinitus mis
so ut habetur iiii. Re xix. Vel si dicatur
q̄ debeat intelligi de illo paruulo p̄ hoc
non p̄bat̄ eius diuinitas . Sed q̄ sic res
pondentes corrumpūt textum ideo recur
rendum ē hic ad alias trāslaciones sicut
in alia auctoritate fuit dictū et primo p̄
hoc esse falsum per translacionem lxx. in
terpretum que habet vocabitur sicut et
trāslacio Joi. sed in hoc differt a trāsla
cione Joi. q̄ nomina exprimentia diuinita
tez xp̄i vel auertit in sua translacione ra
tione predicta in precedenti auctoritate ⁊
ideo sic trāstulerunt. puer natus est nobis
et filius datus est nobis cuius inperium
super humerum eius et vocabitur nomē
eius magni consilii āgelus et ideo istomō
in officio missz recitatur in natiuitate xp̄i
q̄ officium ecclesiasticum in hiis que acci

piuntur de veteri testamento sequit̄ trans-
lacionem lxx. interpretum saltem ut i plu-
ribus per hanc autem translacionem p̄z
q̄ in hebraico nō est uocabit sed uocabi-
tur .ut isti dicunt corrupentes textum
et per oīs q̄ ista nomina admirabilis con-
siliarius deus fortis etc̄que sunt exprimen-
da diuinitatem referuntur ad puz̄ natum
sicut etiam illud qd̄ nominib⁹ illis respon-
det in trāslacione lxx. intep̄tū. s. h̄o ma-
gni consili agel⁹ qd̄ idē significat implicite
et uelate sicut ista nomina diuinitatē xp̄i
exprimencia signis c̄nt̄ explicite et mani-
feste q̄a maximū secretum et consiliuz̄ dī
nū fuit incarnacōis dīne misteriū añōz̄ in
effeū uolueret p̄ hanc et trāslacōz̄ p̄z q̄
hec auctoritas n̄ pōt̄ itelligi d̄ ezechia re-
ge iuda q̄a ista nōia dīnitatē exprimētia
s. admirabil̄ etc̄ nō pōt̄ ei uenire ⁊ pōt̄
q̄ in fine auctoritatis nō hēt̄ in hebraico
principē pacis in actō ut ip̄i dicūt corū-
p̄do s̄m̄ia s̄z̄ maḡz̄ princeps pacis in ntō
q̄a sicut didū ē in auctoritate p̄m̄it̄ic̄ vo-
cabit̄ et non uocabit̄ et per oīs si in fine
auctoritatis poneret̄ etiā principem pacis
in accusatiuo nisi esset dido ut dese patet

Item q̄ dicunt istam pacem intelligi de
pace quam habuit ppl's isrl' sub ezechia.
interfecto exercitu sēnacherib patet esse
falsum per textum sequentem quia in medi
ate subdit in auctoritate ysaię p̄missa. mul
tiplicabit̄ eius inperiū et pacis non erit fi
nis .q̄ illa pax que fuit sub ezechia fuit
satis breuis ut patet inspicienti iiii. libri
rezum . Item p̄dicta responsio iudeoꝝ oñdi
tur esse falsa per translacionem cadaicam
que sic habet .inphans natus ē nobis et
filius datus est nobis et recipiet legē sup
se ad seruandū eam et vocabit̄ nomen eiꝝ
deante mirabilis consilio deus fortis per
manent in secula secl'oꝝ messias in cuius
diebus pax multiplicabitur .p̄ hoc enim
q̄ dicit̄ hic messias patet q̄ hec auctori
tas non est intelligenda de ezechia sed de
x̄po p̄ hoc at̄ qđ hic dicit̄ .et vocabit̄ no
men eius deante mirabilis consilio deꝝ for
tis cetera patet q̄ nomina diuinitatē ex
primētia referuntur ad ipsum ita q̄ ipse
ē uere deus Quod autē interponit̄ hic ista
determinatio deante .que n̄ ē in hebraico
hoc est ad denotandum q̄ nomē cristi vo
catum ē a deo et etiam ab angelo anteq̄

temporaliter nascereſed quod haberuz
Luc.ii.7 etiam.4D.i. quod aut in hac traf
lacione caldaica dicitur quod recipiet su
per se legem ad seruandum ea designatur
inpleturus legem et seruaturus eam secun
dum quod ipsemet dicit expresse 4D.v. n̄
ueni soluere legē sed ad implere Itē notā
dum quod in p̄dicta auctoritate ysaie vbi
de xpo dicit multiplicabitur eius inpium
lemarbe ponitur quod sonat in latino ad
multiplicandū et scribit hec diātio hebrai
ca sic qa hec lrā men clausa poit i medio
dcōis q̄ ē extra nāz h̄ lrē 7 modū scribē
di hebraicū qa nusq̄ alibi ponit nisi in fi
ne diātionis sed q̄ tangit 3ō. in p̄logo qa
legato vbi dicit q̄ ap̄d hebreos sūt q̄nq̄
littere qa per eas aliter scribunt fines di
ātionum 7 alit media et principia 7 de istis
quinq̄ litteris duplicibus vna est littera
men et vna men est apta alia clausa. et mē
clausa semper ponitur in fine diātionis
men aperta in medio et in principio hic
autem ut dictum est deus men clausa in
medio diātionis contra naturā 7 modum
scribendi ad denotandum q̄ christus de
quo loquitur propheta nascitur⁹ erat de

virginē clausa et extra modum nature ⁊ q̄
miserū incarnationis erat clausum ⁊ secre
tū sicut enim poete p̄ figuras gramatica
les significāt aliqd subtiliter intelligētib⁹
sic p̄phē p̄ talem modū scribendi insolitū
occulta misteria aliquando designābant. ⁊
hoc modo moyses significauit pluralitatē
p̄sonaz in unitate diuine essentie iungen
do hoc nomen heloym cū uerbo singula
ris numeri ut supra dictum est Item p̄ba
tur tercio de incarnatione diuine p̄sone p̄
auctoritatē Mich. v. Et tu berleem effraī
paruula es in millib⁹ rida ex te in egredi
etur q̄ sit dominator in isrl et egress⁹ ei⁹
ab inicio a diebus eternitatis. q̄ aut̄ hec
auctoritas ad litteram intelligat̄ de xp̄o
patet p̄ translacionē caldaicaz que sic ha
bet Ex te enim egreditur messias ubi nos
habemus ex te in egrediet̄ q̄ sit domina
tor p̄ hūc autē exitum de berleem mani
feste ostenditur ipsius cristi humanitas q̄
secundum carnem natus est de semine da
uid qui fuit de bethleem ut habetur prio
Regum xvi. propter quod scribe iudeorū
et periti in lege interrogati ab herode de
loco natiuitatis cristi responderunt q̄ nas

ceretur in bethleem et cōfirmaverunt dic-
tum suum per hanc auctoritatem mich. v.
hic allegāda ut p3 mich. primo .p. textum
autem eius a diebus eternitatis exprimiē
natiuitas eius eterna qua semper nascitur
ex patre et semper natus est Sed ad hoc
respondent aliqui q3 per hoc non intelli-
gitur eternitas cristi sed deitatem sed p̄uio
et predestinacio sue natiuitatis que est in
humana natura tantum sed hoc non va-
let quia eternitas talis preuisionis est om-
nibus comunis quia omnia cōtuncūq3 mi-
nima sunt a deo eternaliter preuisa et p̄-
ordinata et si hoc modo iutelligeretur pre-
dicta auctoritas p̄ ipsam nō exprimeretur
aliqua specialitas in cristo respectu alioz
cōtuncūq3 minimoz .pphā autē intēdit
p̄ ipsam exprimere p̄eminēciā et excellēciā
cristi ut pater intuenti .Propter quod di-
cunt aliqui alii iudei q3 vi. res create fue-
runt a deo ante mundū . lex p̄nā gehē-
na domus scūarii . thronus glorie ort⁹ uo-
luptatis nomen messie . Et ideo sic ex po-
nunt Gene . primo de ortu voluptatis
Plantauerat autem dominus ortū uolup-
tatis a principio . i. ante munduz per duo

millia q̄ sc̄dm hoc dicitur mich. v. Egres-
sus eius ab inicio & cetera. quia nomē mes-
se creatum fuit ante mundū p̄dicto modo
Sed hoc dictum est ita irōabile q̄ non
indiget rephensione lex enim non potuit
p̄ se creari sed in aliquo intellectu h̄o autē
non potest esse in intellectu diuino in quo
non p̄t aliud creari nec in aliquo intelle-
ctu angelico uel humano potuit sic ante
mundū creari quia angelus uel homo non
ponunt inter creata ante mundū sc̄dm ip-
sos Similiter q̄d p̄nia que non est nisi de
peccato p̄terito fuit ante mundū et p̄ cōs
ante peccatum hoc est absurdissimū hoc
ā̄t possz argui p̄ multa de istis & de aliis
que sequūt. sed dimictō qa illa dicta appa-
rēt friuola & absurda. Itē incarnatio dei
p̄bat p̄ auctoritatē cant. iiii. Egredimini
filie syon et videte regem salonē in diade-
mate quo coronauit eum mater sua. Nam
sc̄dm omnes doctores hebreos ubicumq̄
in libro cant. ponit nomen salomonis sub
illo nomine itelligend⁹ est ipse deus q̄ est
magnus salomon. i. pacificus quia facit pa-
cem et concordia in creaturis p̄ connexio-
nem peiū uniuersi secundū q̄ dicit iob xv

Qui facit concordiam in sublimibus suis. vñ
dicunt q̄ in toto illo libro agit̄ de deo et
synagoga sub nomine salomonis et spon
se siue amice sicut doctores et catholici di
cunt q̄ in eodē libro sub p̄dictis nomib⁹
agit̄ de ciuitate xp̄i et ecclesie hoc suppo
sito arguo ad p̄positum q̄a in p̄dicta auc
toritate dicit̄ de coronacōe salomonis si
igit̄ nomine salomonis intelligēd⁹ est ip̄e
deus ē et sc̄dm sensum litteralem sc̄dm eos
er̄go oportet. eos. cedere q̄ deus habeat
matrē h⁹ aut̄ ē impossibile nisi in humana
natura q̄a humana natura ē nobilior iter
alias naturas que fiūt p̄ gnacionem et sic
p̄z incarnacio diuine p̄sōe. sed ad hoc n̄
dēt aliq̄ iuddei dicentes q̄ deus q̄ ē mag
nus salomō uocat hic eccām isrl̄ ad exp̄
mē dū magnū amorē quē habuit ad ipsā
al̄n filiā al̄n sororē al̄n matrē. sed cōtra
h⁹ arguit̄ q̄a unus passus obscurus sacre
scripture nō dz expōi nisi p̄ aliū locū cla
riorē ei⁹dē scripture n̄ q̄ at alibi in scrip
t̄a ve. re. iueit̄ sile. s. q̄ d̄s vocz eccāz isrl̄
matrē sed bñ inuenitur q̄ uocat eā spon
sam amicā filiam et h⁹ sc̄dm q̄ dicit̄ iere.
ii. Recordat⁹ sū tui miserabilis adolescen

tiam tuā ⁊ caritatem desponsacōis tue ⁊c
et ier. xxxi. Reuertere uirgo isrl ad ciuita
tes tuas usq; quo dolens dissolueris filia
uaga. 3° p̄dicta r̄sio nō ē rōabilis Item
mater respectu filii habet rōem principii
hoc aut̄ nullo^o potest̄ intelligi ⁊ ecclā isrl
respectu dei 3° ⁊c ⁊ sic remanet p̄dicta ex
posicio nostra rōabilis et vera Jerlm ecce
rex tuus ueniet iust⁹ ⁊ saluator ipse pau
per ⁊ ascendens sup asinam ⁊c Scdm̄ doc
tores hebreoz ista auctoritas non potest
exponi ad litteram nisi de messia per hoc
aut̄ q; dicit̄ hic paup̄ ⁊ ascendens sup asi
nam. ostēdit̄ eius humanitas in qua sicut
paup̄ inter homines conuersatus ē p̄ hoc
aut̄ q; dicit̄ rex iustus ⁊ saluator ostendi
tur in eo una excellencior p̄ quam possit
saluare ⁊ regnare qa in cōsuetum huius ē. im
potens ad talia ⁊ iō fuit simul in vnu di
ues ⁊ pauper diues in natura diuina pau
per in humana. et sic q; intelligi debeat
auctoritas zach. patet p̄ glosam hebream
apud eos autenticam sup̄ et illud cant. i.
Exultabimus et letabimur in te glosa in
te deo sancto et benedicto. Sile enī est hic
cuidam regine cui⁹ marit⁹ et filii et generi

trāsierāt mare et p̄ magnum tempus p̄
rea dictum ē ei. Uenerunt generi tui quid
ad me filie mee letent dictum ē ei uenerūt
filii tui r̄ndit. letentur. uxores filioꝝ quan
do aut dictum ē ei uenit uir tu⁹ dixit hec
est p̄f̄ta leticia mea. Sic factum est ut es
sent p̄ph̄e dicentes ad ierusalē filii tui de
longe uenient et respondit qd ad me. le
rentur filie mee s̄z tandē dictū ē ei zach.
ix. rex. tu us uenit ⁊c⁹. tunc fuit ei p̄f̄ta
leticia. unde ibidē p̄m̄ct̄ Exulta satis ti
lia syon iubila filia ierlm.

Ex ista glosa patet quod zacharias
propheta. loquitur de aduentu dei.
ad filios israhel. si ergo secundum eos
ista auctoritas intelligitur de messia qui
etiam in eadem auctoritate dicitur. ve
nire in paupertate. concluditur quod ip
se sit deus et homo ita quod sit pauper
ratione humanitatis. Et potens salua
re ratione deitatis. patet igitur ex pre
missis secundum principale scilicet qua
liter ex scripturis a iudeis receptis possit
probari incarnatio diuine persone. Nūc re

stat probare tercium. s. q. temp⁹ huius in
carnacionis sic p̄teritum ad hoc s̄t addu
co primo prophetiā patriarce iacob gen
xlix. Nō auferetur ceptum d̄ iuda ⁊ dux
de femore eius donec veniat qui m̄d̄ ed⁹
est et ipse erit exspectacio gencium. s̄z mō
ablatum est regnum et dominacio a iudeis
a tempore herodis astalonite sub quo na
tus est dominus ihesus. ergo ab illo tēpo
re uenit ihesus. Ad hoc autē respōdet ali
qui iudeoz dicentes q̄ hec auctoritas nō
est intelligenda de cristo ad litteram s̄z d̄
nabuc⁹. rege babilonis qui miss⁹ est ex or
dinacione diuina o⁹tra ierl̄m propter pec
catum ppli iudeoz ut habetur iiii. reg. xx
iiii. et ex tunc defecit regnum iudeoz quā
do cepit regem et excecavit et filios eius
cecidit ut habet̄ ibidem ⁊ hic. nec postea
aliquis de stirpe eius regnavit. Sed hoc
dictum patet esse falsum quia post captiui
tatem babilonis habuerūt duces ⁊ princi
pes sicut patet d̄ zorobabel esdra. neemia
⁊ machabeis. habuerunt etiam reges qa
iohēs hyreanus symonis machabei filius
inposuit sibi dyadema regni et ex tūc reg
nauerūt filii eius usq; ad herodem q̄ fuit

4
alienigena a gēte iudeoz 7. iō usq; ad illo
rēp⁹ nō fuit amotum oīo dominum iude
orum Si autem dicat q; a rēpore nabuc.
fuit amotum a tribu iuda de qua amocio
ne loquitur pphāā predicta quia illi q; reg
nauerunt poltea fuerunt de alia tribu. q; a
machabei fuerūt de tribu sacerdotali nō
ualet hoc quia zorobabel. qui post capti
uitatem babilonicam fuit eoz dux fuit d
tribu iuda ut p3 manifeste ex textu scrip
ture in pluribus locis. similiter machabei.
quia tribus sacerdotalis iungebat matri
monio tribui regali. Ideo solnūt aliter di
centes q; intelligitur de roboam filio sa
lomonis a quo recesserunt decem tribus 7
adheserūt ieroboā filio nabath ut habet
iii. Reg. Sic igitur exponunt dictam aucto
ritatem. Non auferetur ceptum de iuda
7 cetera donec veniat sylo. quia ubi Jē⁹
transiit qui mittendus est hebraica veri
tas habet sylo. et est nomen loci ut dicit
quia in illo loco uenit roboam ut cōstitue
ret rex post patrem suum et in illo loco re
cessit ppl's isrl ab eo 7 cōstituerūt sup se
regem ieroboam qui erat de alia tribu. s.
de tribu effraim. et sic ablatum fuit tunc

ceptū isrl' de iuda x̄m tamen q̄a ipsi Ro
boam filio salomonis remāserūt due trib⁹
iō seq̄t sc̄dm hebraicā vitare. ⁊ ei aggre
gabunt̄ gētes. ubi Jō⁹ transtulit ⁊ idem
erit exspectacio genciū Sz ista solucio ap
paret falsa sc̄dm textū iii. Reg. xii. q̄a ibi
dicit q̄ ille locus vbi roboā fuit a pp̄lo
derelictus uocat̄ sichen. et ē locus bñ re
morus ab illo loco q̄ uocat̄ sylo Itē hec
respōsio et p̄cedētes ⁊ osimiles apparent
ēē false p̄ trāslacionē caldaicā q̄a ubi ie.
trāstulit donec ueniat q̄ mīdēdus ē et he
braica vitas habet donec ueniat sylo. cal
daicū hz donec ueniat messias q̄a illō qd̄
erat obscur⁹ p̄ h̄o uoluit d̄clarare ⁊ sic p̄z
q̄ p̄dicta auctoritas nō p̄t̄ intelligi de na
buc. de ieroboā neq̄ de aliquo alio q̄ de
x̄po qd̄ at̄ seq̄t̄ i hebraico et ei agregabū
tur gentes. sic ē intelligēdū q̄a in aduētu
x̄pi iudei p̄ maiori p̄te sunt obstiati i sua
infidelitate gentiles aut̄ q̄ nomine genci
um designant̄ agregati sunt ipsi x̄po fi
dem eius deuote suscipientes secundum q̄
dicit apostolus ro. xi. Cecitas expte cōri
git in isrl' donec plenitudo gencium intra
ret ḡo ic̄

¶ Quod autem tempore herodis ablatum sic ceptum a iudeis patet quia ipse fuit primus alienigena qui regnavit in iuda pater enim eius fuit ydumeus. nam iste herodes auxilio romanoꝝ fretus debellavit antigonum regem iudeoꝝ qui descenderat a machabeis et omnes plebem regiarum occidit et libros de genealogia regum destruxit ne in posterum deprehenderet ipse et filii eius alieni a regno dauid. interfecit etiam doctores legis qui docebant in populo illud deut. xvii. de medio fratrum tuorum ponas super te regem. ut sic auferret a iudeis omnem viam recuperandi ceptum quod patet per effectum quia ab illo tempore fluxerunt mille trecenti sedecim anni ad minus quia tali anno incarnationis domini est scriptum hoc opus et adhuc iudei unanimiter a predicto ceptro magis longi quam a principio cum igitur ablacio ceptri fuit eis signum predictum de aduentu christi manifeste patet quod illud est impletum tempore herodis quo regnante natus est christus ihesus. Et sic patet propositum scilicet quod tempus incarnationis sic preteritum. **¶** Item hoc idem probatur per

au. tor. tatem aggei. ii. hec dicit domin⁹ ex
cercituū ad hoc unū modicū ⁊ ego moue
bo celū et terrā mare ⁊ aridā et mouebo
oēs gentes et ueniet desideratus cunctis
gētib⁹ .et sequitur magna erit gloria do⁹
istius nouissime magis q̄ prime dicit dñs
excercituū Scdm enīz oēs hebreos expo
sitores hebreoz iste desideratus ē rex mes
sias siue xp̄s p̄z igit̄ p̄ plura in hac aucto
ritate posita q̄ tēpus aduentus xp̄i ē pre
teritum primo p̄ illd̄ quod subdit̄ ibidem
ad h⁹ unū modicū .et subdit̄ de aduentu
xp̄i et ueniet desideratus zc̄ agge. enim p̄
pheta hoc v̄bū ii. āno dari regis psarum
ab illo āt t̄pre usq̄ nūc fluxerūt āni . 40
ccccclviii. scdm op̄tacōz iudeoz ⁊ plu
res ad h⁹ scdm op̄tacōz nr̄az. s. mcccci .
tal̄ nō dicit̄ in scriptura modicū cū igit̄ p̄
pheta dicat restare tēpus modicū usq̄ ad
aduētū desiderati cūctis gētib⁹ p̄z q̄ tem
pus sui aduent⁹ ē p̄teritū. Sed ad h⁹ dñc
aliqui q̄ tēpus tantū bene dicit̄ in scrip
tura tēpus modicū qa in ps̄ dicit̄ sic Nil
le āni ante oculos tuos tanq̄ dies hester
na que p̄terit . Sed q̄ hec r̄nsio nō uale
at patet. si enim t̄ps mille ānoz comparet̄

eternitati modicum est et sic loquitur auctoritas
ps. predicta quod per hoc quod dicitur ante
oculos tuos sed si tempus mille annorum refe-
rat ad expectationem populi sic non potest di-
ci rationabiliter loquendo tempus modicum sed
magnum. vñ et baruch vi. tempus captivi-
tatis babilonice predictum longum quod tamen fuit
modicum respectu. Item per propositum per illud
quod in auctoritate subdit. Veniet deside-
ratus cunctis gentibus et replebo domum istam
gloria. et loquitur propheta de domo domini edi-
ficata a iudeis post reditum captivitatis ba-
bilonice. quod scilicet illa domo venit christus quia
propheta dicit eam replendam gloria per adven-
tum ipsius desiderati cunctis gentibus ad-
eas. domus autem illa destructa est per tyrum et uef-
pacionum xxii. anno post passionem domini
ergo et cetera. ¶ Item hoc idem patet per
illud quod sequitur in auctoritate. Magna
erit gloria domus istius nouissime magis
quam prime. et constat quod propheta loquitur de domo
domini edificata post captiuitatem babilonicam
ut dictum est ad cuius edificacionem indu-
cebat populum et predixit gloriam eius mai-
orem futuram quam fuit gloria domus edifi-
cate per salomonem hoc autem non potest intelli-

propter maiores diuicias uel honores aut
cultum dominum uel edificaciones quia sta-
tus populi illo tempore erat quasi nullus
respectu illius status qui fuit sub salomone
pp hoc dicit ii. esoret. v. q. sacerdotes q
viderant prima domum lacrimabantur ex-
ultantibus aliis in dedicacione domus secu-
de quia quasi nulli momenti erat respec-
tu alterius et ideo non potest intelligi maior glo-
ria eius nisi per aduentum ipsius desiderari
cunctis gentibus qui glorificauit eam pre-
sentia sua quando in ea fuit a matre obla-
tus secundum quod predicterat malath propheta iii. sta-
ti ueniet ad templum suum dominator quem
uos queritis et angelus resti quem uos uisistis
ipsam etiam honorauit quia ibi frequenter
docuit et predicauit. Dicunt autem aliqui
iudei ad hoc quod maior gloria fuit domus se-
cunde quam prime in annis quia plus durauit.
Sed hoc non ualeat quia licet sit uerum quod
plus durauit hoc tamen non fuit ad eius
gloriam sed magis ad ignominiam quia plu-
ribus temporibus fuit deulcata et deho-
norata et antiochus epiphanes posuit ibi ab-
ominandum ydolum et fecit ibi prostibula
mulierum secundum quod habetur primo li.

mach. et secundo sed quia librum illū nō
accipiūt iudei ideo potest dici q̄ hoc idē
hēt dān̄ viii. etiā dicit iosephus libro an-
tiquitatum xii. Similiter quādo ciuitas ie-
rusalem fuit capta p̄ pompeiū imperatorem
romanum et itez alias p̄ herodem astolōi-
cam et vltimo quando destructa est p̄ ty-
rum omnibus enim istis temporibus fuit
illa domus deiecta et deulcata ¶ Itē ma-
ioritas illa duraciōs nō uidet̄ alicui⁹ glo-
rie notabilis aliter enim dicit̄ lapis maio-
ris honoris et glorie q̄ natura humana
ga est multo maioris duraciōis Itē si opu-
temus duracionem domus secunde secun-
dum computacionem iudeorum qui dicūt
eam durasse tantum ccccxx ānis habem⁹
quod prima domus plus durauit ga plu-
res anni fluxerunt a quarto anno regni sa-
lomonis in quo fundata est domus prima
usq̄ ad xi. sedechie in quo destructa ē ga
fluxerunt anni ccccxxvii. secundum quod
potest computari per tempora regum in-
termediorum in spiciēdo tercium ⁊ quar-
tum librum Regum p̄fecta autē fuit in xi.
anno regni salomonis et stetit p̄fecta cc-
ccxxiii. annis et sic durauit plus quam

seca si accipiat. dura sede dom⁹ scdm con-
puracionem iudeoz lz aut secunda dom⁹
plus durauerit ut supra dictu e n̄ ista ob-
iectio e efficax secundu iudeos qa pcedit
ex suppositioe copuracionis eoz q̄ repu-
rant nam pz igit ex predicta auctoritate
aggei q̄ tempus aduentus cristi e preteri-
tum. Sed restat ondere qd in predicta au-
toritate e dubiu. s. quod in aduentu desi-
derari cunctis gentibus sit impletu quod
ibi dicit ad hoc modicu et no mouebo so-
lum terra sed et celum zc Et dicendu qd
celum in aduentu xpi motu e non accipi-
endo motu large pro quacumq; mutacio-
ne z innouacione qa magna nouitas appa-
ruit in celo quando in natiuitate xpi noua
stella uisa e pp quod reges uenerut ad ip-
sum adorandu Item circa ide tempus. s. te-
pore herodis sub quo natus est xps in iu-
dea de qua magis loq̄ ppha q̄ de aliis
terris fuit maxim⁹ terre motus in tantuz
quod gentes pxime credebāt in iudea n̄
lum hoiēz remāssisse ut dicit ioseph⁹ i p^o
li^o iudaico bello. z ex hoc aut pbabiliter
aliqua notabilis coniuctio planetaz fuisse
seu constellationis ex quib⁹ talia solent

accidere . quod ē tunc morte fuerūt ōs
gentes p̄ quia imminente xp̄i natiuitate p̄
cepit cesar augustus uniuersum orbem de
scribi et oēs gentes se romanoꝝ tributa
rias p̄fiteri et p̄ hoc singuli ibant ad lo
ca unde erāt oriundi ad predicta faciēduz .
p̄pter quod et ioseph ascendit de gallicia
i berthleem ut ibi p̄fiteret cū maria despō
sata sibi diuge ut habet luc. ii. tunc tēpo
ris et facta ē motio maxima in iudea q̄
quidā nōie iudas natione galile⁹ publice
asserbat illicituz esse iudeis recognoscere
alium dominū preter deū . et multi iudei se
quuti sunt eum et postea interfecti sunt
ab exercitu romanorum ut dicit ioseph⁹
libro xx. antiquitarum et idem habet act.
v. ante hos dies exiuit iudas galile⁹ ic̄ .
de conuersione autem maris non debet
poni exemplum quia frequenter accidere
solet

Item quod tempus aduentus christi
sit completum patet per auctoritatem da
ni. nono ubi angelus gabriel instruit eum
de tempore aduentus christi dicēs : Sep
tuaginta ebdomade abreuiate sunt super
populum tuum et super urbem tuam scāz

ut consumeretur prevaricatio et finem acci-
piat peccatum et deleat iniquitas et addu-
catur iusticia sempiterna et impleat visio et
pphesia et ungar sanctus sanctorum ad intel-
lectum huius pphesie primo videndum est
qualiter accipiat hic ebdomades vel ebdo-
mada quod idem est. Accipit aut ebdoma-
da in sacra scriptura dupliciter. vno pro
tempore vii. dierum et hoc modo comuniter
accipit. hoc est modo loquitur scriptura de
ebdomada leuit. xxiii. ubi dicitur quod septem
sunt accipiende ebdomade a festo pasche
que faciunt xlix dies et in quinquagesima
die celebrandum est pentecostes festum. alio
modo accipit ebdomada pro tempore viii.
annorum et hoc modo scriptura loquitur
de ebdomada leuit. xxv. ubi dicitur nume-
rabis septem ebdomadas annorum xlix.
et quinquagesimus immediate sequens iu-
bileus dicitur qui apud iudeos erat annus
remissionis ut ibidem dicitur nec inuenit eb-
domada pluribus modis. non potest autem hic ac-
cipi ebdomada dierum quia tota prophe-
sia danielis fuisset completa infra annum
et dimidium ergo per locum a ditione oportet
quod accipiat pro ebdomada anno

rum et in hoc omnes expositores cōueni-
unt catholici et hebrei sed differūt in hō
quod aliqui catholici ut beda et alii vi-
cūt qđ anni isti intelligē di sunt lunares
q̄ sūt breuiores aliis ānis solarib⁹ i xi. di-
ebus. Notus autem fuit ad hoc dicē dū
ex duobus primo ex textu qđ dicunt eb-
domades abreuiate sicut dictum ē et āni
lunares sunt breuiores solaribus 7 p̄ cōs
ebdomades ānoz lunariū sunt breuiores
Secdo qđ angelus loquebatur danieli qui
erat hebreus. hebrei autē opurāt p̄ ānos
lunares ut dicit iste beda. 7 id angel⁹ po-
suit numerum annorum predictorum per
ebdomadas annorum lunarium. Sed sal-
ua bede reuerentia vtrumq; dictum falsū
quia in hebreo nō ponitur abreuiate. pro-
ut sonat in detruccionē seu diminucioz
Sed i hebreo ponitur precise. et notat
temporis deterninationem id est nec pl⁹
nec minus.

¶ Similiter secundum videtur falsum.
Si enim iudei haberent annum breuiorez
in undecim diebus q̄ sit annus solaris
quo vtimur cum scdm legem primo mēse
cuiuslibet āni sui teneāt facere pascha et

die denunciata s. quidecima die mensis pri
mi sequeretur q. pascha iudeorum huius anni an
ticiparet siue precederet pascha anni prece
dentis in ix. diebus et eodem modo pascha
sequeretur anni per xxii. dies ad quod sequitur q. ipsi
celebrarent pascha suam ex obligatione pre
cepti in breui tempore in quolibet mense
totius anni. hoc autem apparet manifeste fal
sum ex usu ipsorum quia semper faciunt pascha
suam eodem tempore. et ideo patet q. compu
tant per annos solares sicut et nos. licet enim
incipiant menses a lunationibus. tamen tertius
annus apud eos habet xiiii. lunaciones ita q. per
enibolismos faciunt equipacionem tempo
ris. et sic computant per annos solares si
cut et nos dato tamen q. computarent per an
nos lunares nihilominus haberetur propositum ut
uidebitur. si enim multe implicentur lxx. per vii. re
sultant ccccxlanni

¶ Secundo videndum est a quo numero inci
piat computacio istarum ebdomadarum Et di
cunt aliqui q. incipit a xi. anno regis se
dechie quoniam destructum est primum templum
alii dicunt q. incipit a primo anno danti me
di quia tunc temporis dixit angelus ista
danieli. Alii autem dicunt q. incipit ista co

putacio a reditu captiuitatis sub zoro-
bel duce āno ii. ciri regis psaz. alii x. o di-
cūt q̄ ista cōputacio incipit a ii. āno regis
artaxerxis qm̄ missus ē neemias ad reedifi-
candū ciuitatē ierl̄m. que aut̄ istaz opini-
onū sit uera ⁊ aliaz in pbacionē omīdo p̄
pter prolixitatē uirādā ⁊ q̄a ista diffusi
scripsi sup danielē ⁊ itez q̄a secūdū oēs
itas cōputaciones hēt sufficienter p̄posi-
tū. i. q̄ tēpus aduentus xp̄i sit preteritū
qđ p̄z d̄terminatē assignat cccclxxx. an-
nos usq̄ qđ impleat uisio ⁊ p̄phesia ut s̄c̄
d̄i scōz iūgat. sed qualitercūq̄ accipiant̄
āni lunares uel solares uel ubicūq̄ incipi-
atur computacio secūdū predictā quia in-
ferius non pōt accipi q̄. ii. anno artaxer-
xis totum tamē tempus predictū iā pre-
teritū ē diu et hō sufficit ad propositū
nostrū. si quis aut̄. uult plen⁹ uidere qua-
liter iste numer⁹ ānoz predict⁹ implet⁹ est
per partes singulas et qualiter in medio
ebdomadis ultime passus est christus ⁊ ce-
tera que faciunt ad exposicionē hui⁹ rex-
tus possunt recurrere ad illud quod scrip-
si super danielē ubi ista diffuse tradant̄
et contraria dictis pro ut potui pugnauī

Breuitatē autē volo hic remouere quōsdā fal
sam solucionē quā dat rabbi salomon ad p̄
dicta dicens quod ille lxx. ebdomades nō cō
tinēt tēpus precisum usq; ad aduentum
xpi et p̄anis sue miserii ut dictū est sed
continēt tempus precisum a destructione
primi tēpli usq; ad destructionē secundi p
tyrum et uespasianū inpatores dicēs sic .
lxx. ebdomades p̄scise sunt prefinite sup
pplm tuū et super urbem tuāz anteq; ue
niat perfecta captiuitas ipsorum que fac
ta est p̄ romanos conburrentes ciuitatem
et templum et eicientes in pplz iudaicum
ut osuēt preuaricacio uidelicet ut desis
tant a preuaricacionibus castigari p̄ dictā
captiuitatē et afflictionem predictam que
est eis pro pena ut dicit et adducat iusti
cia semp̄ terna id ē uisiones de cristo pro
misse per pphās et ungetur sanctus sanc
torum id ē archa domini et uasa scūarii .
que recuperabuntur per messiam . in fine
captiuitatis iudeorum uenturum ut dicit
sed quantum durare debeat ista captiuitas
non dicit et per consequens tempus aduen
tus christi hic non diffinitur qualiter au
tem exponat litteram hic omiō quia n

est ad oppositum Quod autem hec expo-
sicio sit falsa et exorta patet p[er] l[et]t[er]am pre-
cedentem ubi dicitur q[uod] angelus gabriel .
venit porpter oracionem danielis orantis
pro liberacione populi ad declarandaz ex-
audicionem petitionis sue et iō non solū
denunciavit ei liberacionem acaptiuitate
babilonica sed etiam p[er]fectam liberacionē
fidē ā p[er] cristū de quo p[ri]ncipaliter daniel.
orabat et iō dicit q[uod] āgelus venit ad te
nunciandum ei danieli p[er]fectam liberaci-
onem populi sui et nullum certum temp[us]
liberacionis fiende per cristum hoc est
valde absurdum et precedenti littere cō-
trarium quia angelus non uenisset ad con-
solacionem danielis sed magis ad desola-
cionem eius

Item quod dicit quod per captiuita-
tem in qua sunt desilient a preuancacioni-
bus hoc est manifeste falsum quia super
omnes gentes intendunt sortilegiis et au-
guriis ut sciuerunt illi qui nouerunt facta
eorum et tamen ista maxime prohiben-
tur eis in lege diuina. Sicut patet in
exodo. et deut[er]. Et in pluribus aliis

locis veteris testamenti. Item q̄ dicit vi
visiones prophetarū impleri per merita eo
rum est contra illud quod dicitur deut. ix.
Scito q̄ nou p̄pter iusticias tuas domin⁹
deus dedit tibi terram hanc in possessio
nem. ⁊ multo minus p̄pter iusticias eorū
splenda est p̄phacia de x̄po ⁊ maxime q̄
de eo scribitur ysa. viii. Et erit in lapidem
offensionis ⁊ petram scādali duab⁹ domi
bus isrl̄ et in laqueum et in ruinam habi
tantibus ierl̄m. Item q̄ dicit p̄ vnxiōē
multiplicati fuerunt et creuerūt in terra
ī diebus illis ait dominus nō dicēt vltra
archa testamēti dñi neq̄ āscēdit sup cor
neq̄ recordabuntur illius nec visitabunt
nec fiet vltra q̄a cerimōie veteris testamē
ti omnino cessauerunt post passionem x̄pi
Item p̄batur x̄pi aduentus esse preterit⁹
per illō dan. ii. vbi dicit q̄ nabucad. vidit
statuam magnam et hoc autem statue ca
put ex auro optimo erat pectus autem et
brachia de argento puro. vterq̄ pedes ei⁹
et femora ex ere tibi autem ferree et seq̄
tur. abstrusus ē lapis de monte sine manib⁹
et pcussit statuam in pedibus eius ferreis
et fictilibus et conminuit eos. per hāc autē

5
Statuam magnā designant quatuor regna
magna sibi in orbe succedent a scōm q
daniel diuinitus informat⁹ ibi exponit. p
mū est regnū caldeoꝝ qđ significat p ca
put aureū ut ibidē dicit. Scōm est regnū
plaz qđ significat p argentū qđ subiecit
sibi regnū caldeoꝝ Tercū regnum greco
rum seu alexādrī qđ significat p es qđ
subiecit regnum plaz Quartū ē regnum
romanorum quod significat p ferrum qđ
subiecit sibi regnum grecoꝝ et cōia alia
regna mundi sicut terrū domat cōia alia
metalla. p lapidez abicisum de mōte sine
manibus designat ipse xps huc regnū ei⁹
cui subicis⁹ erat ut p̄dicat regnū roanoꝝ
et in ista expositiōe oēs catholici doctores
et hebraici expositores conueniunt hoc
supposito sic arguo In p̄dicta p̄phā exp
mitur q̄ ille cui subiciendū erat regnū ro
manoꝝ ē ipse xps cū ergo hoc sit impletū
tēpore constantini et siluestri pape quo tē
pore romanum impiū p xam fidem subiec
tum est ihesu filio marie p̄ q̄ ipse ē ver⁹
christus: .

¶ Post q̄ p̄tatum est tempus aduentus
christi p scripturam canonicam hoc idem

probatum per glosas et dicta doctorum he-
breorum apud eos autentica ysa. ult. scri-
bitur Ante q̄ parturires peperit. glosa he-
braica q̄ ante q̄ natus fuisset ille qui in
seruitutem redigit natus fuit redemptor
tempore tyri qui destruxit ciuitatē ⁊ po-
pulum captiuauit ⁊ uendicioni et seruitu-
ri exposuit tantum q̄ dabant xxx. iudei
pro nūmo argenteo ut dicit hugo floy fu-
it natiuitas cristi. hoc idem p̄ transla-
cionem caldaicam ibbiē adhuc nō erit ei
ueniens angustia redimetur et adhuc non
ueniet ei tremor cū doloribus p̄pter p̄tū
reuelabit rex messias. dolor enim ⁊ angus-
tia p̄tū expriment maximā calamitatem
q̄ substituerunt in obsidione tyri et ues-
paciāi ergo ante obsidionē illā uenit xp̄s
et hoc concedunt multi apud eos q̄ ipse
cristus natus sit in ante destructionē tēpli
Sed cum ab illo tempore fluxerunt Mcc
xxxv. anni querit ab eis ubi sit ipse cristus
Et dicunt aliqui q̄ ipse est cum angelo ui-
uens eo modo quo moyses vixit xl. dieb⁹
in monte synai et expectat preceptum do-
mini ad se ostendendum. alii dicunt q̄ est
ultra montes caspios expectans preceptū

domini de liberatione ppli. alii dicunt q̄
uadit per mundum sicut pauper et lepro
sus et humiliatus propter peccatuz popu
li. secundum q̄ dicitur ysa. l.iii. Et nos
reputauimus eum quasi leprosum zc̄ quo
usq̄ appareat ex precepto domini i uirtu
te domini ad liberationē filiorum isrl̄ de
seruitute et miseria in qua sunt. Talis aut̄
uarietas ostendit manifeste quod dictum
eorum est fiducium q̄rum ad hoc. Sz est
uerum quod tempus aduentus cristi iam
diu preteritum est. hoc idē pz p̄ tradicio
nem apud eos autenticā 7 cōtinet in quo
dam libro q̄ apud eos uocat̄ liber iudicū
ordinariorum. traditum est a domino he
ye qđ per sex millia annorum erit mund⁹
duo millia uanitati duo millia legi duo
millia messie. Ad cuius intellectum scien
dum suscitauit helyas qui etiam habuit
postea spiritum p̄phesie et p̄phāuit de du
ratione mundi quod durauit ut dictum ē
sex milibus annorum. duo autem millia
dicuntur tempus uanitatis quia a princi
pio usq̄ ad uocationem abrahe quando
dixit ei a dño Egredere de terra zc̄ gñ.
xiii. m̄ d⁹ defluxit ad uanitatē peccatoꝝ

primo ad luxuriã ut p̄z tempore noe et
p̄pter hoc factum est diluuiũ sup̄ terrã q̄
onis caro corrup̄at ūã suã . Secundo ad
ydolatriã tẽpore post diluuiũ ūde circa
natiuitatem abrahe totus mũd⁹ erat ydo
latrie deditus. ipse autem ausus ẽ primus
unum deum publice predicare ut dicit io
sephus primo libro antiquitatum et illud
tempus durauit per duo millia annorum ⁊
xxiii. q̄ abraham habebat lxxv annos
quãdo uocatus est tempus autẽ legis inci
pit tunc q̄ lex non datur nisi p̄plo adu
nato et per abraham incipit popul⁹ adu
nari sub fide unius dei et ad legẽ suscipi
endã disposicõĩ p̄pter hoc abrahe data ẽ
circũcisio ad distincõnem ppli q̄ erat le
gem suscepturus ab aliis populis ab illo
ergo. s. a uocatione abrahe usq̄ ad natiui
tatẽ cristi fluxerunt duo millia annoz̄ nĩ
q̄ deficiunt xxix Si igitur accipiant̄ xx
iii. qui superhabundant ultra duo millia .
predicã que dicuntur millia uanitatĩ ha
bemus quatuor millia annorum a princi
pio mundi usq̄ ad natiuitatem cristi nisi
q̄ deficiunt quinq̄z anni uel sex . si igitur
illi quinq̄z anni q̄b⁹ xp̄s latuit in egypto

pppter psequutionē herodis iūganē cuz p̄
cedētibz āuis. ita q̄ dies messie incipiāt
computari ab illo tpre quo reuersus est de
ezypto habebim⁹ a prin⁹ mūdi quatuor
millia ānoꝝ vsq̄ ad dies messie s. duo mil
lia natiuitatis et duo millia legis scdm̄ p̄
didā p̄phiam vtrum āt dies xpi debeāt
tantum durare p̄ duo millia ēncrum scdm̄
tradicionem iudeoꝝ ātiquoꝝ q̄ tēpus ad
uentus xpi sit preteritū ex quo iā diu est
trāsierunt a prin⁹ mūdi quatuor millia an
noꝝ q̄ a prin⁹ mūdi ipsi⁹ computāt. v. mil
lia lxx. ānos. s. usq̄ ad ānos dñi. mcccix.
in quo p̄sēs op⁹ fuit scriptū Irē ostendo
ppositū p̄ rōz ex scriptura sumptā cōside
rando enī p̄cessū ve. re. appet q̄ filii isrl̄
q̄ diu fuerūt seruiētes domino fūnt ī sta
tu p̄p̄o ⁊ si alñ fūnt afflidi et captiuati
hoc fuit p̄pter peccata illius populi. nunc
aut ī ea ē q̄ antd captiuitate babilonicꝝ
fuerunt ydolatre pessimi et occisores pro
phetarum eos a peccatis reuocancium ita
q̄ repleuerūt ciuitatem sanguine prophe
tarum usq̄ ad os ut dicitur quarto Reg
et multa alia mala fecerunt propter que
captiuati sunt in babilone et tamen illa

captiuitas non durauit nisi p octuaginta
annos .cū igit̃ captiuitas in qua mō sunt
durauerit p 900000 annos nec adhuc
appareat eoz liberatio de pximo oz eos
cedere q̃ peccatū illō pp qd̃ tā diu capti
uati sūt sic mai⁹ q̃ p̃cedētia captiuitatē ba
bilonicā cū pena debeat respōdere pecca
to hoc at̃ non pōt dici nisi pp illud pecca
tum grauissimū quo xpm̃ eis in lege et p
phesius pmissū negantes et cū psequētes
occiderunt qa p⁹ reditū captiuitatis ba
biloice non legūt ydolatrassē uel pphās
occidisse uel tanta crimina omisisse ī aliis
sicut ante et iō nō pōt rōabiliter assigna
ri cā tante captiuitatis ⁊ miserie nisi que
dicta ē eo. s. q̃ non cognouerūt tps̃ uisita
cionis sue ut dicit saluator et hoc ē dic
rabbi moyses in li° iudicū Jhūs nazare⁹
uisus ē esse messias et interfec⁹ ē p to
mū iudicii et ipse fuit cā et pmeruit ut
deltruerē in gladio Itē aliqua doctrina
declarat̃ q̃a dupliciter vno° p reduciōz
ad principia euidētia. ⁊ hoc mō declarāt̃
ea que subiacēt facultati nat̃ali intellectu
alio° p diuinū testimoniū. s. qm̃ ad confirma
tio. nē alicuius doctrīe fit aliqd̃ tale mirra

culum de quo certum est q̄ non p̄t fieri
nisi virtute diuina sicut ē suscitatio mortui
illuminatio cecī et consilia cōtat enim q̄
de⁹ non p̄t ēē testis falsitatis ⁊ iō si ta
le factū diuinū declaret uel p̄peret ad d̄
claracionē alicuius doctrine sufficiēter cō
clude talē doctrinā ēē v̄am et sic declara
tur essē ea que excedūt facultatem intellec
tus ⁊ hoc mō declarata ē v̄itas eoz que
dicta sunt p̄ moysen ⁊ iosue ⁊ ceteros nūc
aut ita est q̄ valde multa opa facta sunt
ad declaracionē doctrine xpi et ap̄toꝝ ut
p̄z p̄ scripturas v̄acillimas et coez famā
vsq̄ nunc continuatam in talibus suffici
enter faciūt ad fidem sicut firmiter tēmus
ares. fuisse et plōnem et tñ non habemus
aliā p̄bationem hoc etiam patet p̄ libros
apud iudeos autenticos scribit̄ enim i q̄
dam libello q̄ intitulatur apud eos de ge
neratione ihesu nazareni q̄ leprosoꝝ cura
uit et claudū ex utero matris stare fecit
Et mortuum suscitauit et multa alia ma
gna miracula fecit . que non poterant fie
ri nisi uirtute diuina . Dicitur tamen ibi
q̄ talia fecit in uirtute nōis dñi tetragra

maton q̄a qui sciret illud nomē debito^o
pnunciare posset uirtute illa miracula fa
cere ut in eodē libro dicit̄ ihes⁹ āc pnūci
acionē illius noīs didicit q̄a ī tēplo domi
ni lapidē sup quē steterat archa . domini
antiquus inuenit in q^o erat scriptū nomē
domini tetragramaton expōitū uocatur
aut̄ expositio illius . nominis descriptio et
declaratio qualr debeat pnunciari lz aut̄
nō sit vez tamē ex h^o ortaiudeos hēt az
gumētū q̄a nomē domi tetragramatō q^o
ē inter alia nōia diuina sanctissimum scōm
iplos nō pōt habere uirtutē ad agēdum cō
trarium honori diuino lz magis ad illō q^o
ē honori dīno cōsonum cū igit̄ ut dicūt
uirtute illius nominis ihesus nazarēus fe
cerat miracula oportet eos cōcedere q̄ ei⁹
doctrina ad cuius confirmationem talia
faciebat non erat falsa nec honori diuino
contraria sed magis consona . cum ergo
docuerit se esse uerum christuz a deo mis
sum uerum hominē et uerum deum sequi
tur per consequens quod illud sit uerum
aliter sequeretur q̄ ipse fuerit falsus pro
pheta et ascribens sibi blasphematorie
deitatē et q̄ ad cōfirmationē hec falsitas

fuiſſent facta illa miracula & rute dñe no
minis ſanctiſſimi q̄ eſt inueniens. Item p
nuntiacio cuiuſcũq; nominis nō pōt talia
facere ſed ſolus deus talia fecit ad inuoca
cionē ſui nois & & rutiſ ſi ergo ih̄us naza
renus & rutiſ diuini nois talia fecit oꝝ cō
cedere q̄ talia fecerit & rutiſ diuina et per
cōñs q̄ eius doctrina ad cui⁹ cōfirmatioꝝ
taliam fecit ſit & a cū deus n̄ poſſit eſſe tes
tis ſilitat̄ ut p̄didit̄ ē. h̄o at̄ uidet̄ dicere
moſe. q̄ fuit maxi⁹ h̄y. toriograph⁹ iuteoꝝ
& ap̄ eos autē tic⁹ dicit enī ſic i. h̄o ē it̄ q̄
tarū. deſcribēs t̄pra tubeni ceſari ſub q̄
paſſus ē ih̄us xp̄s fuit eiſdē tēporib⁹ ihe
ſus ſapiens uir ſi tamē ſic eum vocare faſ
eſt Erat enim mirabilium operum effeātor
et doct̄or eorum hominum qui libenter ea
que uera ſunt audiunt et multos quidam
iudeoꝝ multos etiam ex gentibus ſibi
adiunxit xp̄s hic erat hunc. accuſaciōē p̄
morum gentis noſtre cum pilatus in cruce
agendum eſſe decreuiſſet non deſeruerunt
eum h̄i qui eum ab initio dilexerunt ap
paruit enim illis t̄cio die iterum uiuus
ſecundū q̄ diuinit̄ inspirati prophete uel
hec uel alia d̄ eo īnumera miracula futura
ſubdit̄ non h̄i q̄ p̄t̄. se inuocō uimō

on sūto sūto q̄ dicitur illi a sēc̄ mōdū

esse p̄dixerant Item quando scriptura sa-
cra denūciat aliud futurum et determi-
nat tempus locū et modum si oīa ista con-
currat in unū manifeste p̄z q̄ illud qd̄ p̄dic-
tum fuerat est impletum. sacra autē scrip-
tura p̄dixerat aduentum ypi ut paret in
multis locis. determinauit etiam tempus
uenēdi .i. qm̄ fieret trāslacio regni ut ha-
beretur gñ. xlix. non auferet ceptrum zc̄ et
sūt locum nascēdi mich. v. Lu. berthelem
effraim zc̄. sūt modum uiuēdi .i. q̄ crist⁹
in paupertate uiueret zach. ix. Ecce rex
tuus ueniet tibi sād⁹ et saluator et ipse
paup. similiter determinauit scriptura mo-
dum moriēdi. sūm humilitate et paciētia
ex parte ipsius cristi et crudelitate maxi-
ma ex parte occidencium ipsum ut habet
ysa. liii. Sicut ovis ad occisionem zc̄. hec
autem omnia manifeste impleta sunt in ihe-
su nazareno ex quo mirabiliter concludit̄
q̄ ipse fuit uere cristus.

Sed contra hoc arguunt iudei multiplici-
ter. Primo per illud quod habetur ysa. ii.
ubi loquitur de tempore aduentus cristi.
Erit in nouissimis diebus p̄parus mons
domus domini zc̄. vsq̄ ad non exercebūt

ultra ad prelium ex hiis fecerunt quadru-
pliciter argumentum. primo ex hoc quod
dicitur .erit in nouissimis diebus . ihesus
autem nazarenus non fuit i nouissimis te-
poribus quia post eius natiuitate et mor-
tem multa tempora fluxerunt ergo non fu-
it ille xps cui⁹ aduer⁹ p⁹miditur in nouis-
simis temporibus uel diebus. scdo. ex ho-
quod subdit mos domus domini in uirtu-
te monciū zc. mons enim ille dicit mos sy-
on ubi fuit templum. mons aut ille non ē
in aliquo eleuatus ergo nūdum uenit xps.
vñ occasion ei⁹ uerbi dicunt aliq doc-
tores hebrei q⁹ dominus debet asportare
montem thabor et montem synai et mon-
tē carmeli ad locum ubi ierlem et sup uir-
tutem istaz monciū ponere montē syon.
hoc autē non ē ad impletum. g^o zc. Tertio
arguit ex hoc qd subditur Et fluent ad
eum omnes gentes quia non omnes credi-
derunt in ihesum nazarenum nec adhuc
credunt ergo non fuit uere criscus. Quar-
to per illud quod subdit nō leuabit g⁹
contra gentem gladium zcetera quia nō
cessauerūt atrocissima plia tēpore tyri z
vespaciāni g^o ipse n̄ fuit de criscis. Et

34

videtur unumquodque dicitur quod multi sunt haec etiam
primi dicendum quod nouissimi dicunt dies messie
sunt in sacra scriptura quod secundum doctores
hebreorum debeant durare ad minus per duo
milia annorum ut patet ex predictis et non solum
dies messie dicuntur ultimi et nouissimi sed
etiam aliqua tempora ipsum christum precedere
ut patet genese xlix ubi patriarcha iacob dixit fi
lius suis Congregamini et annuntia que ue
tura sunt uobis in diebus nouissimis. et
sequenter annunciat non solum de aduentu christi
sed etiam de multis que adimpleta sunt ante
tempore regum israel et iudicum ut patet in
trahentibus et est secundum expositores hebreorum id non
ualet argumentum. Ad secundum dicendum quod
elevationis montis syon non est intelligenda
secundum elevationem localem ut intelligunt iu
dei sed secundum nobilitatem et appreciationem
secundum quod dicitur rabbi salomone magno doctor
apud eos hoc est dictum quod tanta signa et maio
ra debent fieri in aduentu christi in monte sy
on quam in predictis montibus et hoc pa
tet ad inpletum esse per ihesum nazarenum
qui illuminauit cecum natum sanauit lan
guidum in probatica piscina et multa alia
mirabilia fecit ibi. ibidem etiam spiritum
sanctum dedit apostolis quod fuit maxi

...um miraculum quia ydiote et simplices
habuerunt noticia scripturarum et perfectum in
reflexum eorum et loquebantur omnia genera
linguarum Si autem dicatur quod hec factio
accipitur ex euangelio dicendum quod euangelis-
te non solum scribunt eorum miracula fe-
cisse sed etiam doctores hebrei ut videtur
est. Ad tertium dicendum quod ibi est dis-
tributio pro generibus singulorum sicut
cum dicitur omne animal fuit in archa noe
vel potest dici quod omnis in sacra scrip-
tura frequenter accipitur pro multis sicut habetur
ii. Reg. xvii Melius est consilium chusi et
certum est enim quod non erant ibi prese-
tes omnes uiri israel sed multi sic est in
proposito. ¶ Ad quartum dicendum
quod circa tempora christi fuit pax diuturna
in toto orbe et maxime in iudea quod patet
ex hoc quod imminente natiuitate christi pac-
caris nomibus regis et sub imperio roma-
no redactis preceptum fuit acesari augusto
ut describeretur uniuersus orbis ab illo
tempore usque ad quadragesimum annum
post passionem christi quando iudei in-
ceperunt rebellare romanis non leguntur
aliqua bella notabilia fuisse in iudea nec

iudeos usus fuisse armis quia terra custo
diebat a militibus romanis ergo pbabi
le est q̄ tunc pp̄ diuinitatē pacis iudei in
l̄trā quibus urebant in bellis murauerūt
in instrā agriculture apta sicut ad sensum
fieri uidem⁹ in terris i q̄b⁹ ē pax diuina
Quod autē subditur in auctoritate non le
uabit gens contra gentem .Acetera nō in
portat pacis eternitatē sed diuinitatem .
vbi enī habemus ultra in hebraico habe
tur aad que dictio nō significat eternitatē
sicut p̄z.iii. Reg. vi. Nō uenerūt latroes
in terra isrl̄ in hebraico habet aad q̄ cer
tum ē q̄ ibi nō iportat eternitatē frequē
ter enī legūt sui iuasisse q̄ depreuasse ter
ram isrl̄ sed iportat diuinitatem tēporis
Quinto arguunt iudei contra illud quod
hēt ysai.ii. Egrediet̄ x̄ga de radice yesse
vbi scriptura de aduentu cristi scdm̄ oēs
et sequit̄ ibidem habitabit lupus cuz ag
no et pardus cum eode arcubabit et sequi
tur ulterius. et delectabit̄ infās ab ubere
super foramine aspidis et in caūma regni
qui ablatatus fuerit manum suam mīdet
dicunt enim iudei q̄ in aduētū xp̄i aialia
siluestria debet sic domesticari q̄ pacifice

habitant cum animalibus natura domesticis,
et animalia uenerosa non nocent homi-
nibus uel pueris ymo infantes secure bi-
berint cum eis hoc autem non est impletum
ut patet ad sensum 9º non uenit cristus
Ad hoc dicendum qd est loquutio metha-
phorica quia homines nominantur ibi nomi-
dus animalium cuius simile habet gen. xlix
ubi dicit betuarius lupus rapax, et cetera et
ibidem Neptilim ceruus est imissus. Si in
opposito iudei et gentiles qui erant ad inuicem
uicini et odiosi simul pacifice habita-
bunt uersi ad fidem xpi. i. qd uidet act.
iii. Dulcedinis circūde cui erat cor unū
et tamen ab illo tempore fuerunt aliqui gen-
tiles uersi ad fidem xpi ut in eodem liº pº
et eodem modo exponē dē qd legit de pueris
et animalibus uenerosis qd simplices ut pueri
non ledunt ab illis qd autem uersionē ad fidem
xpi erēt ueneno infidelitatis et perfidie reple-
to. qd autem talis modus loquendi sit in pº caº
ysaie pº pº illud qd ibi pºmittit qd semper ies-
se uocat ibi et qd sicut ipse xpm uocat flo-
rem autem subdit. et erit iusticia cingulum lun-
borum eius et fides cinctio renū eius pº enī manife-
ste qd ibi cingulum et cinctio uocant methapho.

et hęc oīa patēt p translacionē caldaicā
que sic hz Exibit rex de filiis ysai et mes
lias d filis filioꝝ eius. ⁊ seq̄. et erūt iusti
circum circa ei et fideles adherētes illi nō
hēmus cingulū et cinctoꝝ. seq̄. et pax in
diebus eius multiplicabit. Vbi hēmus ha
bitabit lupus zē ex quo pz q̄ ibi ē loquū
tio metaphorica pot et dici q̄ illud imple
tum ē in fidelibus xp̄i ad lrāz q̄ frequen
ter inueniē q̄ fere māsuere tade sūt corā
eis. sūt bestie venenose nō poterāt eis no
cere scōm q̄ pmiserat eis. saluator. Dedi
vobis virtutem calcandi sup serpentes. et
scorpiones. et paulus p̄cussus. uirga nō ē
lesus a. i. g. ¶ Sexto arguūt p illō qd̄ di
cit deut. xxx. Si ad cardies celi fueris disti
patus inde derrahet te dominus deus. tu
et assumet atq̄ introducet in terram quā
possederunt patres tui. ex hoc ergo argu
unt q̄ cum simus dispersi per totum mun
dum et non congregati seq̄ q̄ nondū ue
nit xp̄s Et dicendum q̄ illud fuit impletū
in reductione eoz de captiuitate babiloni
ca Sed contra hoc arguunt per illud qd̄
dicit eze. xxxviii. d. cēt q̄ ego dñs eoz
et trāstuleri eos i nacōes ⁊ congregaueri

eos in nationes et non derelinquendo quem quis
ex eis sibi. multi autem derelicti sunt de capti-
uitate babilonica et asiriorum quia non omnes
reuerſi sunt ergo tunc non fuit impletum quod pre-
dictum est. de quo nulli derelicti fuerunt qui uo-
luerunt reuerſi quia cyrus qui erat monarcha
in omnibus illis regnis dedit licentiam ge-
neralem omnibus reuertendi ymo et dedit mu-
nera reuertentibus ut patet habere in et ideo in
hoc impletum est verbum ezechielis et ipsius moysi
quia nullus derelictus est qui uolunt reuer-
ſi illi autem qui nolunt indigni sunt benefi-
cio. Aliter potest dici quod predicta congregatio intellige-
nda est per caritatem et fide que quidam con-
gregatio facta est per christum secundum quod exponit
Iohannes euangelium xi. ca. ubi dicit quod cayphas pro-
phetauit quod ihesus moriturus erat pro gente et
non tantum pro gente sed ut filios israel qui erant
dispersi congregaret nullus autem extra hanc con-
gregacionem derelinquitur qui uelit intrare
quia nulli claudit gremium ecclesie. Septimo ar-
guunt iudei per illud quod habet zacharias. ecce uir
oriens nomen eius est trasla caldaica habet. messi-
as nomen eius ex quo patet quod hec auctoritas
intelligitur de christo et sequitur in auctoritate
Et edificabit templum dicunt. Ihesus autem

nazarenus non edificauit aliud tēpluz g^o
nō fuit xps . Ad h^o dō q̄ hec auctoritas
intelligit d̄ sc̄do tēplo edificato p̄ zoroba
bel ut dicit rabbi salomon doct̄or hebre
oz 7 iō ex hoc nō h̄nt argumētū contra
nos . dato ēc q̄ intelligat de xpo ad lraz
dō q̄ ipse edificauit tēplun de lapidibus
uiuis et spūalibus . s. de ipsis fidelibus et
talis edificatio debebat ipso xpo q̄ ē p̄
fectissima . vñ sup̄ illō ḡn. xxvii . nō ē hic
aliud nisi dom⁹ dei dic̄ glosa hebraica q̄
p̄riarcha iacob uidit domū edificandā in
terris et domū dei edificandā in cel̄ et iō
dic̄ nō ē hic aliō zc̄ q̄a dom⁹ dei que edi
ficata ē in terris n̄ ē re^{sp}ectu celestis illa
enim pp̄rie edificat̄ de lapidib⁹ uiuis id ē
fidelibus q̄ in p̄nci cōpazināt adiuicē . et
conglutinat̄ p̄ graciā et in futuro p̄ gl̄az
O. t̄au⁹ argumentū eoz ē p̄ illud qd̄ h̄c
Jer̄. xxi. Ecce dies ueniunt dicit dñs 7
fascicabo dō germē iultū que auctoritas i
telligit de xpo ut sup̄ allatū ē et subdit̄
ioidē In diebus illis saluabit̄ iuda 7 isrl̄
habicabit̄ confidenter . s. nōq̄ tot miserie
acciderunt filiis isrl̄ sicut poit̄ mortē ihe
su nazareni sicut patet in destructiōe ciui

ratis et templi ergo non fuit uere xps. et
qd q iam non erat filii isrl et iuda pprie
loquedo qa a deo auersi erant qa xpm ne
gauerunt et occiderunt pp qd et illam mi
seriam meruerunt et io ex illa miseria magis
concludit nostrum ppositum sicut fatuit ex
pdictis illi autem qui erant uere filii isrl
et iuda qui. s. xpm receperunt saluati sunt
per ipsum non solum spualiter qrum ad
aias etiam corporaliter scdm. enim q dici
tur in ecclesiastica hystoria imminente des
trudione ciuitatis ierlm p rytum et uespa
sianum admoniti sunt fideles p angelum
ut q erant in iudea transiret ad regnum re
gis agrippe qui erat. confederatus roma
nis et ibi saluati sunt in bona pace.

Aliter potest dici ad auctoritate predica
Jer. quod illi sunt perfecte de regno xpi
de quo ibi loquitur qui iam sunt in glo
ria celesti et ibi habitant confidenter:

Nonum argumentum est per illud qd scribitur
dan. vii. Aspiciet in uisione noctis et ecce
in nubibus celi quasi filius hominis ueniebat et
et scdm os expoitores cat. loquitur de aduentu
xpi ihus at nazareth non uenit in nubibus nec in

tali potestate qualis ibi scribitur ergo non fu-
it christus. et dicitur quod scriptura loquitur de dupli-
ci aduentu christi. scilicet in mundum et ad iudicium
primus aduentus describitur cum humilitate
secundus autem cum excellentia et potestate.
daniel autem loquitur de secundo aduentu unde ibi
dem promittitur aspicienda donec throni posi-
ti sunt et antiquis diebus diebus sedit et li-
bri aperti sunt. Iudei autem execrati nesciunt
duplicem aduentum distinguere et ideo errant
multipliciter quia aliqui expectant quod christus in
aduentu suo statim apparebit in tanta uir-
tute et potestate quod possit omnia terrena sibi su-
bicere et eos liberare et regnum restituere
per quos et discipuli christi per eius resurrectionem
querunt a domino si in tempore hoc restituet
regnum israel et alii autem per scripturas que
manifeste loquuntur de Christi humilitate et pas-
sione et per illas que loquuntur de eius eminē-
tia et potestate expectant duos messias unum qui
dicitur filius ioseph et ille passurus est et occide-
ndus alium filium dauid qui messiam filium ioseph
resuscitabit et regnum israel restaurabit. Sed
istud de scripturis non habet licet enim plu-
res dicti sint messie siue unum quod idem
est participatione dauid scilicet et saul.

Et quidam alii nullus tamen dicit in scriptu-
ra uenturus ad salutem populi nisi unus. Item
illud dictum per quanto huiusmodi aliquid apparetiam
impletam est in christo qui fuit filius ioseph pura-
tius et sic uocatus ut patet in euangelio et
est etiam filius dauid secundum carnem ut patet
ex predictis. ¶ Decimo arguunt per illud quod
habetur ysa. xxx. Erunt lux lune sicut lux solis
et lux solis erit septemplex sicut lux sep-
tem dierum in die qua alligauerit dominus
populi sui et percussuram plagam eius sanauerit
cum igitur aduentus christi expectetur ad sani-
tatem populi ergo in eius aduentu debet celestium
corporum immutatio fieri. cum ergo nondum
sic facta uideatur quod promissio de aduentu christi
nondum sit expleta. Et dicendum quod auc-
toritas illa loquitur de aduentu ad iudi-
cium tunc enim immutabuntur et innouabuntur
quodammodo corpora celestia et tunc sana-
bitur vulnus populi et quia tunc destrue-
tur mortalitas pro peccato primorum parentum
inducta quia omnes homines resurgunt ad uitam
immortalem. ¶ Undecimo arguunt per
illud quod habetur ysa. liii. Uidebit seram
longeuam et in ps. lxxviii. Ponam in se-
culum seculi seminem eius. ihesus autem nazarenus

non legitur filios habuisse ergo non fuit
cristus. Ad quod dicendum quod habuit
et hz filios spirituales et talis filia^o debe
batur sibi p fide^m et sacra^m no^m at p carnale^m
ppagacōz que sp hz feditate^m anexa^m vñ
super illud gn. xxi. In ysaac uocabit tibi
seme. glosa hebraica dicit ois q fuerit o
festus duo secula uocabitur tibi seme. vo
cane^m at duo secula rps legis et tempus xpi
Duodecimo arguit p illud qd hēc exo.
xl. ubi describit quoddā replū magnū et
mirabile infra isrl edificadū et hoc dñt in
aduertu xpi opletū h^o at no^m ē factumz^o.
Et dō qd scripta loq^t ibi sub metapho
ra de domo celesti de qua didū ē et h^o p^z
p h^o qd i fine eze. dcludit. et nomē ciuita
tis ex illo die domin⁹ ibidē. hoc ē p^z p
m^lra que ibidē ponūt in lra qā ibi d^scri
bit flui⁹ hñs ligna pomafera ex utraq^z
sup^{re} faciētia fructū qol^z mese et hñcia to
lia nōq^z deficiētia que nullo^o urūto uerifica
ri ad lraz h^o ē et uidē p didū rabbi salōis
doctōris hebreoz dicētis qd de ierlm sup
na loquute sūt scripte i fine eze. hec sūt
et argumēta illoz et sic p^z terciū principale
ad argumētū in prin^o qōnis dō qd multi

Irati inter eos p̄ceperūt ēē a tēpore xp̄i si
cut p̄z de nathanalea ⁊ nichodēo ⁊ gama
liele q̄ fuerūt doctores p̄iti in lege s̄fir
pau. ⁊ m̄lri alii v̄n̄ io. xxi. m̄lri crediderūt
in eū s̄z pp̄ phariseos n̄ cōfitebāt ne extra
synagogā fierēt s̄fir p̄ ut ioseph⁹ ⁊ mul
ti alii .auerūt t̄n̄ m̄lri a fide xp̄i triplici
de cā p̄o pp̄ timorē penurie t̄p̄alis q̄a sem
per fuerūt cupidi et in lege eoz̄ p̄m̄ditur
h̄ndātia t̄p̄aliū iō sup̄ modū abhorrēt cō
trariū .aliacā ē q̄a acunabulis nutriūt in
odio xp̄i et legis xp̄iane et xp̄icolis male
dicūt in synagogis om̄i die illa s̄t ad que
hoiēs assuescūt a puericia uerūt in nat̄ā
tercia cā ē pp̄ difficultatē et altitudinē eo
rū que in fide catholica p̄ponūt credenda
sicut ē trinitas p̄sōaz̄ et in xp̄o due nate
in una p̄sōa et sac̄rū eucharistie que n̄llo
mō cape p̄nt et iō reputāt nos teos cole
re et credēdo i sac̄rū eucharistie reputāt
nos pessime ydolatrare sicut p̄ experiētiā
nouerunt q̄ cū eis frequēter de talib⁹ cō
tulerūt et iō p̄ talib⁹ a fide catholica auer
runt et iā plures baptizari ad uomitū re
uerunt a q̄bus nos custodiat d̄ns : amē
¶ Expliciunt questiones Nicolai de lira